

2. Sociální vývoj

Sociální systém, kromě dlouhodobě predikovaného stárnutí, významně zasáhl i neočekávané události.

Přesah událostí, které zasáhly do života ve všech krajích České republiky v posledních letech, se kromě demografických změn projevil i v sociálních aspektech života. Kromě obecného trendu stárnutí, který významně a dlouhodobě ovlivňuje trh práce a zatěžuje sociální systém, se Plzeňský kraj v době vzpomínání z pandemie a v období vysoké inflace musel vypořádat i s neočekávaným přílivem uprchlíků z Ukrajiny. V případě imigrantů šlo zejména o ženy, které se zapojily do pracovního procesu, a děti, které bylo zároveň potřeba umístit do vzdělávacích zařízení.

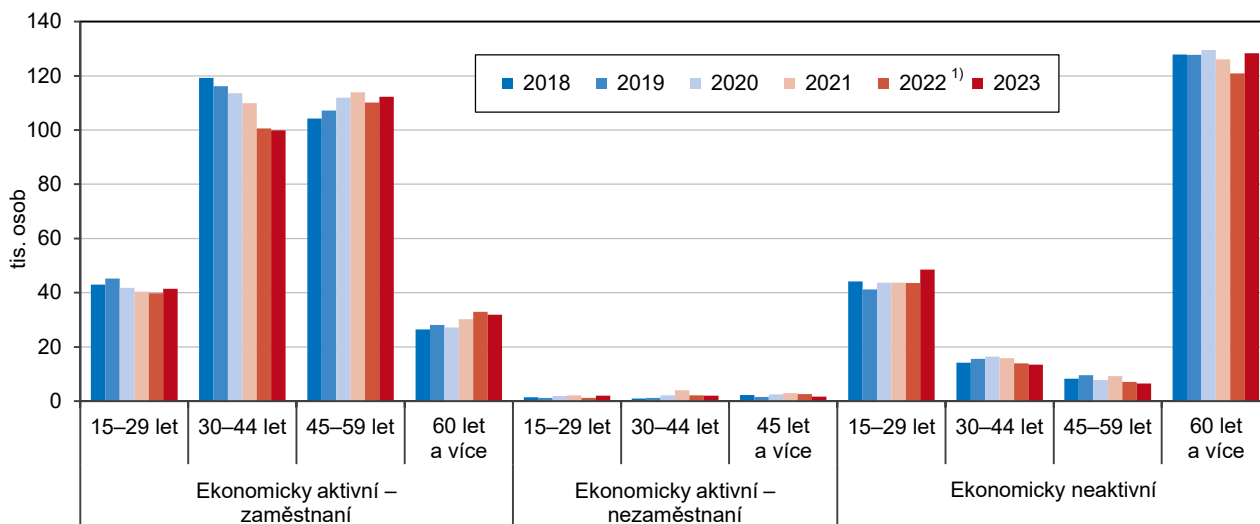
Zaměstnanost, ekonomická aktivita

V kraji se zvyšuje podíl vysokoškolsky vzdělané pracovní síly zejména na úkor středoškoláků bez maturity.

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (dále jen VŠPS) představovalo v roce 2023¹² **pracovní sílu**¹³ v Plzeňském kraji 291,5 tis. osob, což znamená mírný meziroční nárůst o 0,7 %, tj. o 2,0 tis. osob. Změna vzdělanostní struktury pracovní síly ve věku 15 let a více se dlouhodobě pozitivně nejvíce projevuje u vysokoškolsky vzdělaných. Meziročně se podíl vysokoškoláků zvýšil do roku 2023 o 1,4 procentního bodu na 23,2 %. Stále však hodnota nedosahuje průměru České republiky (27,0 %). K růstu (o 0,8 p. b.) došlo také v případě nejpočetnější skupiny obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou, kteří se nyní na pracovní síle podílí 36,9 %, což představuje ve srovnání s republikovým průměrem vyšší hodnotu o 0,9 p. b. Nárůst zmiňovaných kategorií byl zřejmý na úkor klesajícího podílu osob s dokončeným středním vzděláním bez maturity, kde došlo meziročně k poklesu o 2,1 procentního bodu a v roce 2023 jejich podíl činil 33,5 %. K poklesu došlo i ve skupině osob se základním vzděláním, které se na pracovní síle v roce 2023 podílely pouze 6,4 %.

Graf 2.1 Obyvatelstvo v Plzeňském kraji podle ekonomické aktivity a věku

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

¹² Od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky, data za rok 2022 byla přepočítána zpětně jen pro účely meziročního srovnání roků 2023 a 2022.

¹³ Pracovní síla je tvořena osobami ekonomicky aktivními (zaměstnanými i nezaměstnanými).

Podíl osob ve věku 60 let a více se na pracovní síle z dlouhodobého pohledu zvyšuje.

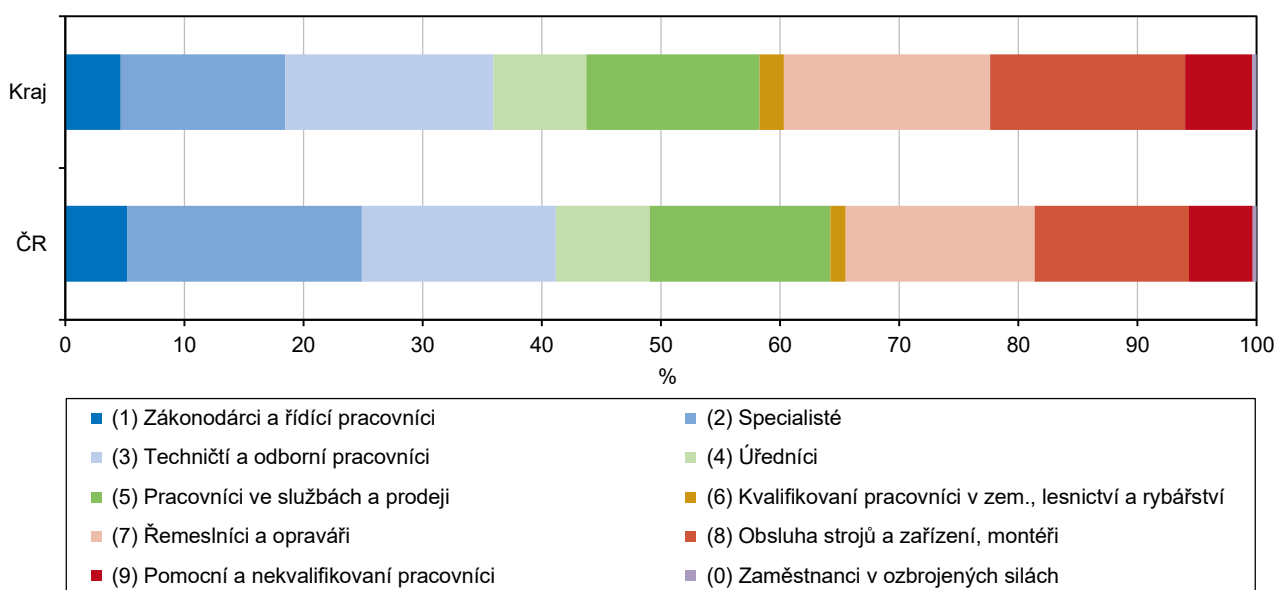
Ve **věkové struktuře pracovní síly** se projevuje obecný trend stárnutí populace v kombinaci s prodlužováním věku při odchodu do důchodu. Tato nepříznivá situace negativně dopadá nejen na pracovní trh, kdy je dlouhodobě zvyšující se podíl starších obyvatel nedostatečně kompenzován mladou pracovní silou. Přesto, že se podíl nejstarší věkové kategorie 60 let a více meziročně nepatrně snížil o 0,5 p. b., dlouhodobě je možné sledovat rostoucí trend. V roce 2023 se tak tato nejstarší skupina pracovní síly podílela na celkovém počtu 11,1 %. Jedná se tak o pracovní sílu čítající 32,3 tisíc osob starších 60 let v Plzeňském kraji, mimo pracovní sílu se v této věkové kategorii nacházelo 128,3 tis. obyvatel kraje. Meziroční srovnání ukázalo, tak jako u podílu, i v jinak rostoucím počtu této věkové kategorie pokles pracovní síly ve věku nad 60 let o 3,6 %, a naopak růst obyvatel mimo pracovní sílu, což mohlo být způsobeno mimo jiné valorizací důchodů, a s tím souvisejícím zvýšeným zájmem o odchod do předčasného důchodu. Meziročně došlo ke shodnému poklesu o 0,5 p. b. i ve věkové kategorii 30–44 let. V roce 2023 podíl této kategorie na pracovní síle představoval 35,0 %, což bylo 101,9 tis. obyvatel. V rámci nejpočetnější skupiny pracovní síly ve věku 45–59 let a skupiny nejmladší 15–29 let došlo naopak meziročně k mírnému nárůstu. Ve srovnání s rokem 2022 se jejich počet zvýšil ve věku 15–29 let o 2,4 tis. a v případě kategorie 45–59 let o 1,6 tis. obyvatel.

Podíl zaměstnaných žen se snižuje během reprodukčního věku.

Z celkového počtu pracovní síly v Plzeňském kraji tvořili 97,9 % zaměstnaní. Jejich počet tak dosáhl v roce 2023 hodnoty 285,6 tis. osob, což bylo ve srovnání s předchozím rokem o 2,0 tis. víc (tj. o 0,7 %). Zároveň se na celkovém počtu zaměstnaných v České republice podílí 5,6 %. Z genderového hlediska tvořily 43,3 % zaměstnané ženy a 56,7 % muži. S ohledem na pohlaví jsou patrné výrazné rozdíly napříč věkovými kategoriemi. K poklesu zaměstnanosti žen dochází v reprodukčním věku, kdy ženy odchází na mateřskou/rodičovskou dovolenou. Nejvýraznější rozdíl byl tak zřejmý ve věkové kategorii 30 až 34 let, kdy zaměstnané ženy tvořily pouze 33,4 %, ve srovnání s muži, jejichž podíl byl téměř dvojnásobný.

Graf 2.2 Zaměstnaní podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání CZ-ISCO v Plzeňském kraji a ČR v roce 2023¹⁾

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹⁾ od roku 2023 jsou data zpracovávána dle nové metodiky

Zaměstnanost je nejvyšší v terciálním sektoru, kde pracuje 55,8 % zaměstnaných v kraji.

V rámci **zaměstnanosti podle CZ-NACE**¹⁴ dochází dlouhodobě k přelévání pracovní síly z primárního a sekundárního sektoru směrem do sektoru terciárního tedy do služeb. V hodnoceném období se podíl zaměstnaných od roku 2018 do roku 2022 snížil v Plzeňském kraji v primárním sektoru (zemědělství, lesnictví) o 0,2 p. b. na hodnotu 3,8 %, což představuje pátou nejvyšší hodnotu v mezikrajském porovnání a zároveň převyšuje průměr ČR (2,9 %). K ještě výraznějšímu poklesu v rámci sledovaného období došlo u sekundárního sektoru, a to o 1,4 p. b. na hodnotu 40,4 %, v rámci něhož v roce 2022 bylo 99,7 tis. osob zaměstnáno v průmyslu a 21,3 tis. ve stavebnictví. Naopak v terciálním sektoru (služby) se podíl zaměstnaných zvýšil o 1,7 p. b. V roce 2022 tak podíl zaměstnaných v tomto sektoru dosáhl hodnoty 55,8 %, což je o 5,6 p. b. méně než je průměr ČR, který je zásadně navyšován Hl. městem Prahou, kde hodnota podílu dosáhla 83,6 %. V Plzeňském kraji tak bylo ve službách zaměstnáno 167,0 tis. osob. V rámci služeb se na zaměstnanosti nejvíce podílí kategorie obchodu, dopravy, ubytování a pohostinství, kde v kraji pracovalo více než pětina všech zaměstnaných. Druhým nejčetnějším zaměstnavatelem spadajícím pod terciární sektor byla veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče, kde bylo evidováno 56,8 tis. zaměstnaných v kraji.

Po poklesu v období pandemie dochází k postupnému nárůstu počtu podnikatelů v kraji.

Podle **postavení v zaměstnání (CZ-ISCE)** představují nejvyšší podíl zaměstnaných osob v roce 2023 zaměstnanci (od roku 2012 včetně členů produkčních družstev), a to 85,6 %, meziročně se jejich podíl téměř nezměnil. Ve skupině pracujících na vlastní účet (tzn. podnikatelů) byl podíl zaměstnaných podstatně nižší (12,5 %) a meziročně došlo k jeho mírnému nárůstu o 0,6 p. b. Tato skutečnost ukazuje na postupné oživení po pandemii covid-19, která byla spolu s dopady vládních nařízení příčinou ukončení činnosti mnoha podnikatelů a zároveň zakořenila nejistotu z budoucnosti z hlediska stability příjmů u těch, kteří o podnikání uvažovali. Naopak k poklesu podílu došlo v případě zaměstnavatelů, kteří v roce 2023 činili 1,7 % všech zaměstnaných, na rozdíl od předchozího roku, kde se podíleli 2,1 %. V rámci postavení v zaměstnání jsou patrné významné genderové rozdíly, a to zejména v kategorii zaměstnavatelů a podnikatelů. V roce 2023 tvořily z celkového počtu zaměstnavatelů v kraji ženy pouze 15,7 %, podnikatelek poté bylo 27,3 % z celkového počtu pracujících na vlastní účet.

Meziročně došlo v kraji k největšímu snížení zaměstnaných v kategorii úředníků.

V roce 2023 se meziročně nejvíce zvýšily počty zaměstnaných (podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO) v kategorii kvalifikovaných pracovníků v zemědělství, lesnictví a rybářství, jejichž počet se zvýšil o více než polovinu (o 57,3 %). K výraznějšímu nárůstu došlo i v případě zaměstnaných v ozbrojených silách (o 35,7 %) a u technických a odborných pracovníků (o 12,6 %), kteří byli zároveň nejpočetněji zastoupenou kategorií zaměstnaných (50,0 tis. osob, tj. 17,5 % ze všech zaměstnaných). Naopak nejvýraznější meziroční pokles zaznamenala kategorie úředníků (o 16,1 %, tj. o 4,3 tis.). I zde je možné vidět rozdíly z pohledu pohlaví, nejvíce ženy převažují právě v případě úřednických profesí, kde tvořily přes 79 % zaměstnaných v tomto oboru. Naopak muži dominovali v kategorii řemeslníci a opraváři, kde byly ženy zastoupeny pouze 8,5 %.

Plzeňský kraj dosáhl v roce 2023 páté nejvyšší hodnoty míry zaměstnanosti.

Míra zaměstnanosti¹⁵ v roce 2023 dosáhla v Plzeňském kraji 58,5 % a ve srovnání s předchozím rokem klesla o 1,2 procentního bodu, což byl v mezikrajském

¹⁴ Data jsou zpracována pro potřeby regionálních účtů, a to nikoliv podle místa bydliště, ale podle místa pracoviště.

¹⁵ podíl počtu zaměstnaných na počtu všech osob 15letých a starších

porovnání nejvýraznější meziroční pokles. Zároveň však byla stále dosažená hodnota míry zaměstnanosti mezi regiony ČR pátá nejvyšší a jen mírně převyšovala republikový průměr. Míra zaměstnanosti mužů činila 68,3 % a žen 49,2 %. Meziročně byl v obou případech patrný pokles, u mužů o 0,7 p. b. a u žen o 1,5 p. b.

V kraji byl zaznamenán nejvýraznější meziroční pokles míry ekonomické aktivity mezi kraji ČR.

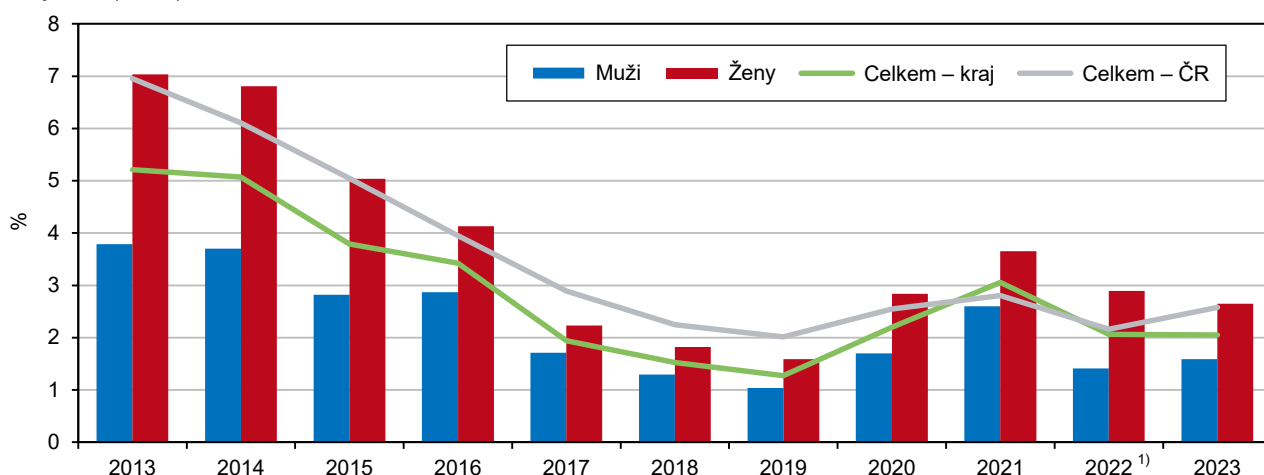
Míra ekonomické aktivity¹⁶ v kraji v roce 2023 činila 59,7 %, což představuje v meziročním srovnání pokles o 1,3 procentního bodu a jednalo se tak mezi kraji o nejvýraznější snížení tohoto ukazatele. V rámci ČR má Plzeňský kraj pátou nejvyšší míru ekonomické aktivity. Nejvyšší hodnoty dosáhlo již tradičně Hl. město Praha (65,8 %), nejnižší naopak Liberecký kraj (57,3 %). Republikový průměr přesahuje krajskou hodnotu jen o 0,3 procentního bodu. Míra ekonomické aktivity mužů meziročně klesla o 0,6 procentního bodu na 69,4 % a u žen dokonce o 1,7 procentního bodu na 50,6 %.

V rámci počtu osob s druhým (dalším) zaměstnáním převažují v kraji ženy nad muži.

V roce 2023 vykonávalo **druhé (další) zaměstnání** 7,5 tis. osob, což znamená o 0,6 tis. méně než v předchozím roce. Z celkového počtu zaměstnaných činily tyto osoby 2,6 %, tj. pátý nejnižší podíl v mezikrajském srovnání ležící pouze 0,1 procentního bodu pod republikovým podílem (2,8 %). Z genderového pohledu druhé (další) zaměstnání mělo 3,3 tis. mužů a 4,3 tis. žen. Meziročně se tyto počty zaměstnaných snížily o 0,5 tis. u mužů a 0,1 tis. u žen. V průběhu sledovaných let byl patrný vliv období pandemie covid-19, kdy byl zřejmý nárůst počtu osob s více zaměstnáními, mimo jiné z důvodu pokrytí výpadku či nestability příjmů v souvislosti s protiepidemickými opatřeními. K nejvýraznějšímu nárůstu došlo v roce 2020, kdy počet dosáhl na hodnotu 8,6 tis. osob. V tomto období se nárůst projevil zejména u mužů, jejichž počet v roce 2020 činil 5,9 tis. osob. Od roku 2022 se naopak situace obrací a v počtu osob s více zaměstnáními začínají převažovat ženy nad muži, což může souviset mimo jiné i s příchodem žen z Ukrajiny a jejich zapojením na pracovním trhu. Na celkovém počtu zaměstnaných mužů se podílejí muži s druhým (dalším) zaměstnáním 2,0 % a na celkovém počtu žen poté ženy s dalším zaměstnáním dokonce 3,5 %.

Graf 2.3 Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSÚ (VŠPS)

¹⁾ data od roku 2022 jsou přepočtena dle nové metodiky vážení

¹⁶ podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) na počtu osob 15letých a starších

V kraji bylo v roce 2023 evidováno 6,0 tis. nezaměstnaných.

I v rámci vývoje posledních pěti let v počtu **nezaměstnaných** je zřejmý vliv období pandemie, která způsobila jejich navýšení, nejvíce patrné v roce 2021, kdy dosáhl hodnoty 9,3 tis. osob. V roce 2023 byl počet nezaměstnaných 6,0 tis. a meziročně se téměř nezměnil. Ženy představovaly z celkového počtu nezaměstnaných 56,3 % (tj. 3,4 tis.), což je po vyšším podílu mapovaném v předchozím roce (61,4 %) pokles. **Obecná míra nezaměstnanosti**¹⁷ dosáhla v roce 2023 hodnoty 2,1 % a meziročně se téměř nezměnila. V mezikrajském srovnání zaujímá Plzeňský kraj páté nejnížší místo. Nejnížší hodnota byla mapována na Vysočině (1,5 %), nejvyšší naopak v Karlovarském kraji (4,3 %). Obecná míra nezaměstnanosti dosáhla u mužů 1,6 % a u žen 2,7 %. Zatímco u mužů se meziročně zvýšila o 0,2 procentního bodu, u žen o 0,2 p. b. klesla.

Nejpočetnější složku obyvatel mimo pracovní sílu tvořila věková kategorie 60 let a více.

Obyvatelstvo mimo pracovní sílu tvořilo v roce 2023 celkem 196,9 tis. osob, což meziročně znamenalo navýšení o 6,2 %, tj. o 11,4 tis. obyvatel kraje. Nejpočetnější složku obyvatelstva stojící mimo pracovní sílu tvořila nejstarší generace ve věku 60 let a více, a to 65,2 %, ve srovnání s rokem 2022 se její podíl téměř nezměnil. Meziroční nárůst absolutního počtu obyvatel v rámci této věkové kategorie (o 7,4 tis. osob) potvrzuje obecnou tendenci stárnutí populace projevující se dlouhodobým trendem jejich početního růstu. V mezikrajském srovnání zaujímá Plzeňský kraj v podílu seniorské kategorie na celkovém počtu obyvatel mimo pracovní sílu šesté nejnížší místo v ČR, ve srovnání s republikovým průměrem (64,1 %) byl v kraji o 1,1 p. b. vyšší. Druhou nejpočetnější věkovou kategorií obyvatel mimo pracovní sílu je skupina osob ve věku 15 až 29 let, kterou tvořili zejména studenti připravující se na budoucí zaměstnání v rámci denního studia. Tato skupina činila 24,7 % a meziročně se jejich podíl zvýšil o 1,2 p. b. Z genderového pohledu v roce 2023 ženy tvořily 63,1 % z celkového počtu obyvatel mimo pracovní sílu (meziročně podíl stoupl o 0,7 p. b.), muži se podíleli 36,9 %.

Zaměstnanost cizinců

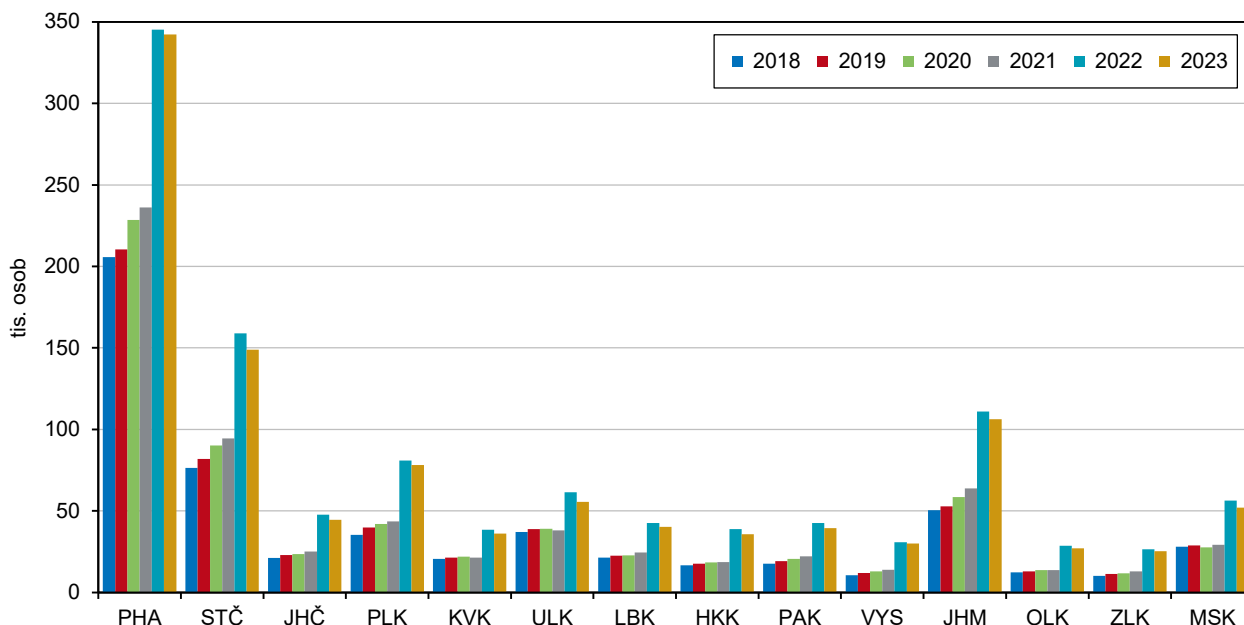
V kraji byl evidován druhý nejvyšší podíl cizinců na obyvatele mezi kraji ČR.

Počet cizinců v České republice byl v posledních letech zásadně ovlivněn uprchlickou vlnou obyvatel z Ruskem napadené Ukrajiny. Tato skutečnost se projevila ve výrazném růstu celkového počtu **cizinců v republice** mezi lety 2021 a 2022, kdy počet cizinců meziročně stoupl o 69,1 %. V roce 2023 dosáhl jejich počet v ČR hodnoty 1,1 mil. obyvatel, což je o 4,5 % méně než v předchozím roce. Obdobný vývoj je možné spatřovat i na úrovni krajů. V Plzeňském kraji se v meziročním období 2021/2022 zvýšil počet cizinců ze 43,6 tis. na 80,8 tis., tj. o 85,4 %. Následně docházelo k poklesu a do roku 2023 se počet cizinců v kraji snížil o 3,2 % na hodnotu 78,2 tis. Na celkovém počtu obyvatel kraje se cizinci podíleli 12,7 %, což byl druhý nejvyšší podíl mezi kraji po Hl. městě Praze (24,7 %). Příliv cizinců, které tvořily zejména ženy a děti, ovlivnil nejen demografickou strukturu, ale zasáhl i do sociálních aspektů života v kraji. Jedním z nich je mimo jiné i trh práce.

¹⁷ podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech)

Graf 2.4 Cizinci v krajích

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

Více než 40 %
zaměstnaných cizinců v kraji
byli Ukrajinci.

V Plzeňském kraji bylo k 31. 12. 2023 zaměstnáno 85,1 tis. cizinců, z toho 78,6 tis. osob bylo evidováno na úřadech práce (tj. 92,3 % z celkového počtu zaměstnaných cizinců) a 6,6 tis. osob (7,7 %) podnikalo s živnostenským oprávněním. Počet **zaměstnaných cizinců** evidovaných na úřadech práce meziročně vzrostl o 1,4 tis. (o 1,7 %) a počet živnostníků o 0,1 tis. (tj. o 1,6 %). V porovnání s rokem 2018 byl počet zaměstnaných cizinců v kraji vyšší o 42,0 %. V mezikrajském srovnání se Plzeňský kraj řadí počtem zaměstnaných cizinců na čtvrté místo. Největší počet zaměstnaných cizinců byl mapován v Hl. městě Praze (300,2 tis. cizinců), nejméně jich bylo naopak v kraji Olomouckém 19,2 tis. Z hlediska pohlaví převažují v Plzeňském regionu zaměstnaní cizinci muži (49,7 tis.), žen zde bylo na konci roku 2023 evidováno jen 35,4 tis., tedy 41,6 % z celkového počtu. Z celkového počtu zaměstnaných cizinců v evidenci úřadů práce tvořily ženy 42,5 %. U držitelů živnostenských oprávnění měly ženy také nižší zastoupení, v kraji jich bylo evidováno 2,0 tis., což představovalo jen 30,9 % z celkového počtu cizinců s živnostenským oprávněním. S ohledem na národnost bylo 40,8 % ze všech zaměstnaných cizinců z Ukrajiny. Z dalších národností patří k početně silně zastoupeným zaměstnanci ze Slovenska, kterých bylo v kraji 17,1 tis., což představovalo jednu pětinu ze všech zaměstnaných cizinců.

Kromě okresu Plzeň-město
se zaměstnaní cizinci
lokalizovali zejména do
příhraničního okresu
Tachov.

Mezi okresy Plzeňského kraje dominuje s nejvyšším počtem zaměstnaných cizinců Plzeň-město, kde jich bylo lokalizováno 35,5 tis. (41,7 %), z nichž 32,3 tis. bylo v evidenci úřadu práce a 3,1 tis. živnostníků. Druhá nejpočetnější skupina zaměstnaných cizinců se nacházela v okrese Tachov (22,6 tis.), 96,1 % z nich tvořili zaměstnanci evidovaní na úřadu práce, což byl zároveň nejvyšší podíl takto evidovaných mezi okresy Plzeňského kraje. Největší podíl živnostníků byl mapován v okrese Domažlice a tvořil přes 16 % všech pracujících cizinců v okrese. Celkově nejméně zaměstnaných cizinců bylo evidováno v okrese Rokycany 4,4 tis., tzn. jen 5,1 % z celkového počtu v kraji.

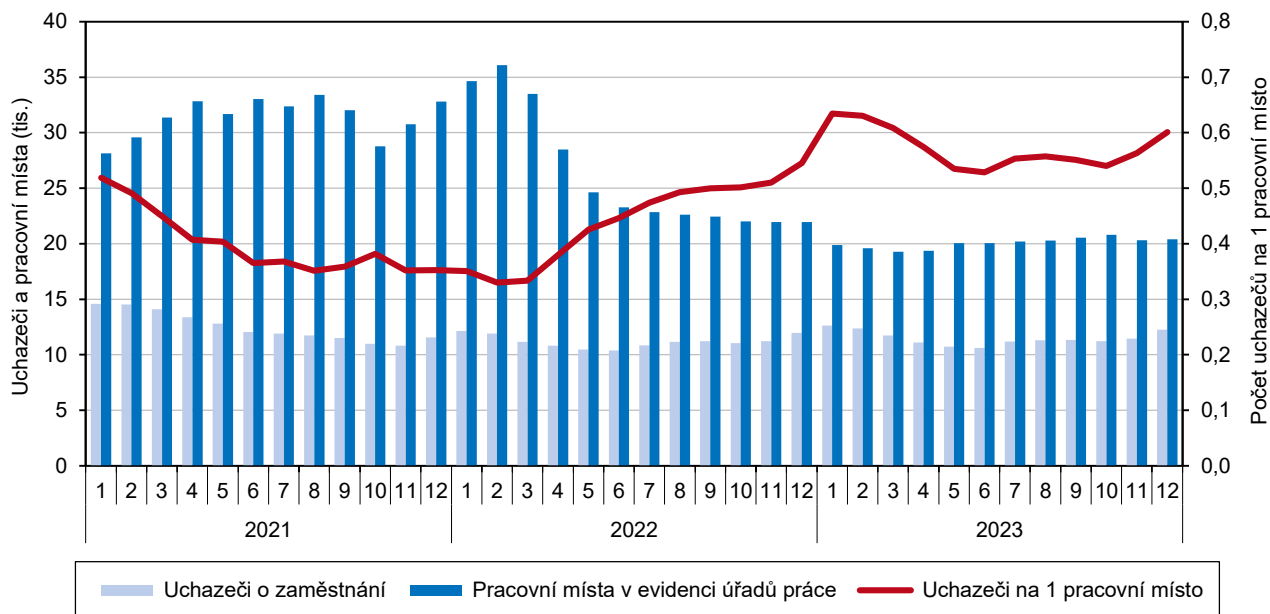
Nezaměstnanost

Ve vývoji nezaměstnanosti v kraji se projevil vliv pandemie i příliv uprchlíků z Ukrajiny.

Nezaměstnanost, jakožto stav nerovnováhy na trhu práce, je jedním ze zásadních problémů současné společnosti a má významné dopady nejen na ekonomickou, ale i na sociální sféru života. Její hodnoty v sobě odrážejí nejen strukturu a stav hospodářství daného regionu, ale i události, které do vývoje na trhu práce zasáhly. Stejně jako v celé České republice i v Plzeňském kraji je v posledních letech zřejmý dopad pandemie covid-19 a následně probíhajícího konfliktu na Ukrajině, který vyústil v migrační vlnu uprchlíků. Tyto skutečnosti se odrazily tedy i ve vývoji některých ukazatelů nezaměstnanosti v kraji, které nejvyšších hodnot dosahují právě v souvislosti s protiepidemickými opatřeními v roce 2020 a následně od roku 2022 s přílivem ukrajinských uprchlíků. K 31. 12. 2023 bylo na úřadech práce Plzeňského kraje evidováno 12 250 **uchazečů o zaměstnání**, tj. o 2,3 % více než na konci roku 2022. Ve sledovaném období od roku 2018 došlo k nejvýraznějšímu nárůstu v roce 2020, kdy se počet uchazečů meziročně skokově zvýšil o 39,4 % na hodnotu 13,7 tis. Z celkového počtu uchazečů v roce 2023 mírně převažovaly ženy s 54,5 %. Počet dosažitelných uchazečů v roce 2023 činil 11 187 osob, což znamenalo proti roku 2022 zvýšení o 3,7 %. Průměrný věk uchazeče v roce 2023 byl v kraji 42,8 let. Specifickou skupinou uchazečů jsou absolventi škol a mladiství, jejichž počet se meziročně zvýšil téměř o pětinu (o 116 osob) na hodnotu 703 uchazečů. Vzestupnou tendenci vykazovaly také počty uchazečů se zdravotním postižením. Zatímco v roce 2018 jich bylo evidováno 1 775, v roce 2023 to bylo 2 021 osob, tzn. o téměř 14 % více.

Graf 2.5 Uchazeči o zaměstnání a pracovní místa v Plzeňském kraji (stav ke konci měsíce)

Zdroj: MPSV

Mezi uchazeči dominují obyvatelé ve věku 55 let a více a středoškoláci bez maturity.

Věková struktura uchazečů v sobě odrážejí nejen demografické složení populace skrze početní sílu jednotlivých generací, ale mimo jiné i věkové preference na pracovním trhu. Obecně je možné vidět zejména zvyšující se počty uchazečů v přímé souvislosti se zvyšujícím se věkem. Z hlediska věkové struktury uchazečů o zaměstnání tak nejpočetnější skupinu v kraji tvořily osoby starší 55 let (24,4 %), kteří často na pracovním trhu naráží na odmítnutí od potencionálních zaměstnavatelů právě z důvodu věku. Druhou nejpočetnější kategorií jsou uchazeči ve věku 45–55 let (23,4 %). Naopak nejméně zastoupenou skupinou jsou nejmladší

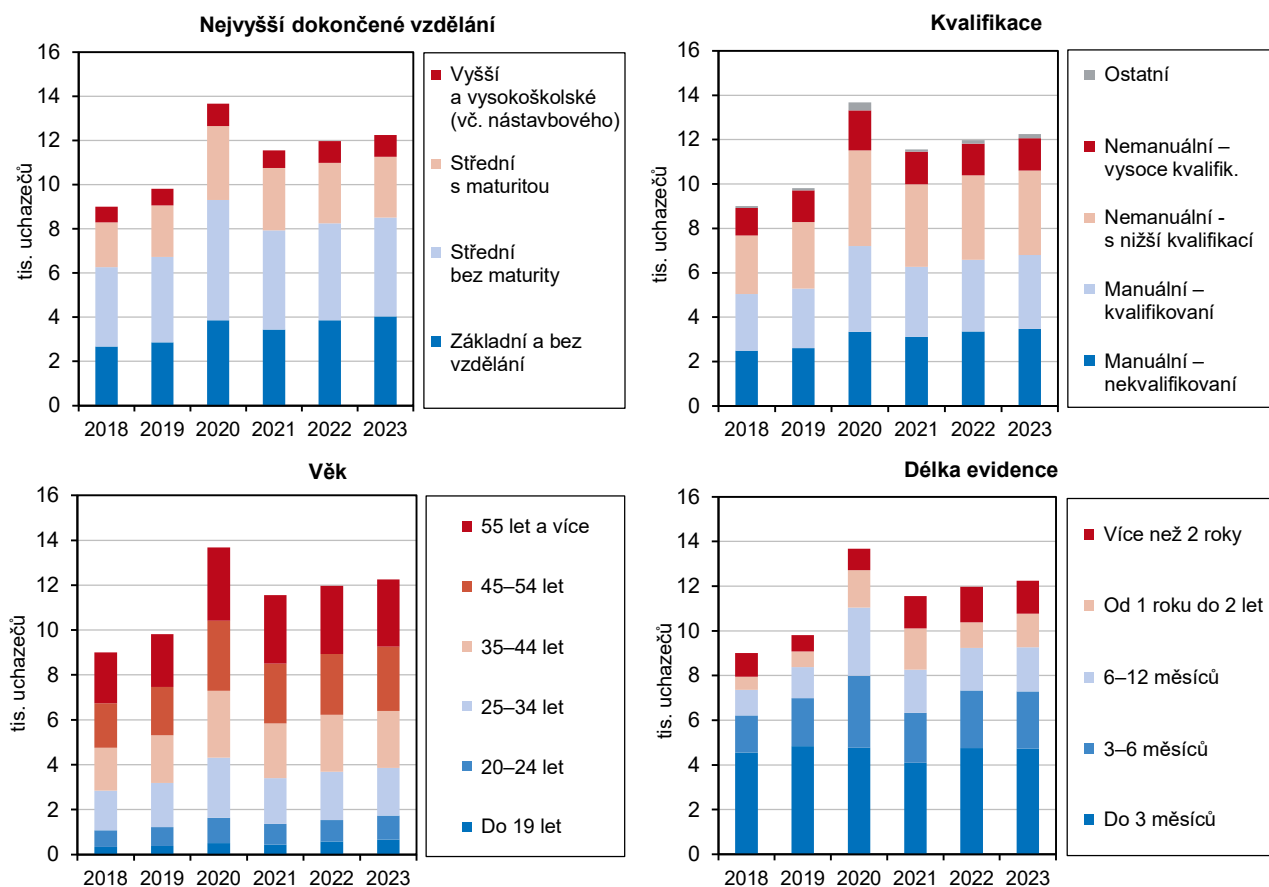
uchazeči do 19 let, kteří tvořili pouze 5,5 % všech uchazečů v kraji. S rostoucím počtem uchazečů o zaměstnání ve sledovaném období od roku 2018 byl zaznamenán nárůst napříč všemi věkovými kategoriemi. K největšímu navýšení došlo však právě v rámci nejméně početné nejmladší věkové skupiny do 19 let, kde se počet do roku 2023 téměř zdvojnásobil (růst o 95,0 %).

Největší podíl nezaměstnaných uchazečů byl v roce 2023 v kraji evidován v kategorii se středoškolským vzděláním bez maturity.

Vzdělanostní složení uchazečů o zaměstnání je zejména odrazem úrovně vzdělanosti v regionu, v pozadí však stojí nároky a potřeby místního pracovního trhu, ale také chování jednotlivých vzdělanostních skupin a jejich schopnost se na trhu práce prosadit. Například vysokoškolsky vzdělaní absolventi jsou v hledání práce často aktivnější a jsou schopni nalézt si ji sami bez evidence na úřadu práce, ale i přes veškerou snahu si humanitně zaměřený vysokoškolák hledá těžko zaměstnání v průmyslovém regionu, kde se lépe prosadí technické obory. Z pohledu vzdělanostní struktury byl největší podíl nezaměstnaných uchazečů v roce 2023 v Plzeňském kraji evidován v kategorii se středoškolským vzděláním bez maturity, a to 36,6 %. Zároveň v rámci této skupiny došlo k nejméně výraznému navýšení (o 24,9 %) ve sledovaném období od roku 2018. Naopak nejvíce se navýšily počty uchazečů v kategorii se základním vzděláním a bez vzdělání (o více než 50 %), zároveň byla tato skupina druhou nejpočetnější (32,9 %) v rámci všech uchazečů. V Plzeňském kraji bylo v roce 2023 mapováno 991 vysokoškolsky vzdělaných uchazečů o zaměstnání (včetně dokončeného vyššího odborného a nástavbového studia).

Graf 2.6 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce podle vzdělání, kvalifikace, věku a délky evidence v Plzeňském kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

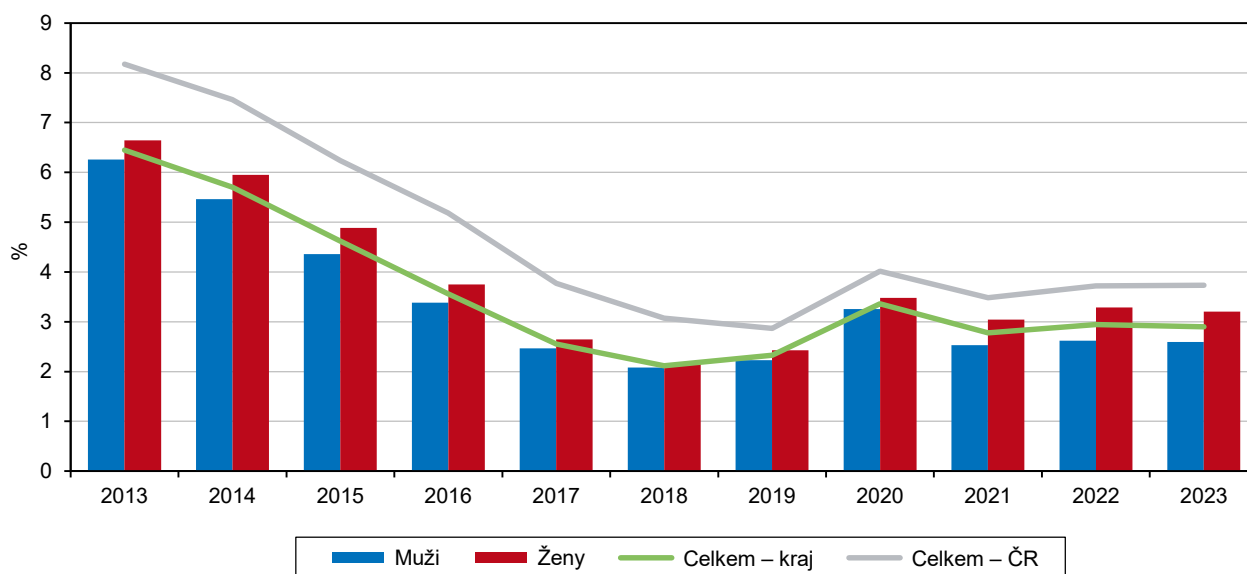

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných je v Plzeňském kraji čtvrtý nejnižší v republice.

Mezi nejproblematictější typ nezaměstnanosti patří **dlouhodobá**, která mění pracovní návyky člověka, a kromě společnosti může velmi poznamenat i samotného nezaměstnaného. Podle délky nezaměstnanosti od roku 2018 se nejvíce zvýšily počty uchazečů s délkou evidence od 1 roku do 2 let, a to více než 2,6krát na hodnotu 1 511 mapovanou v roce 2023. Specifickou skupinu tvoří nezaměstnaní uchazeči v evidenci déle než 2 roky, kterých bylo v roce 2023 v Plzeňském kraji 1 477 a od počátku sledovaného období (rok 2018) zaznamenali nárůst o 38,9 %. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných, který je definován jako podíl nezaměstnaných v evidenci úřadu práce 12 měsíců a déle na počtu obyvatel ve věku 15–64 let, dosáhl k 31. 12. 2023 hodnoty 0,77 %. Meziročně se jen mírně zvýšil o 0,03 procentního bodu. V mezikrajském srovnání to znamená pro Plzeňský kraj čtvrtou nejnižší hodnotu podílu dlouhodobě nezaměstnaných po Pardubickém (0,59 %), Jihočeském (0,69 %) a Zlínském kraji (0,71 %). Zároveň je hodnota evidovaná v kraji výrazně nižší, než je průměr ČR (1,20 %).

Graf 2.7 Podíl nezaměstnaných osob¹⁾ v Plzeňském kraji (roční průměr)

Zdroj: MPSV

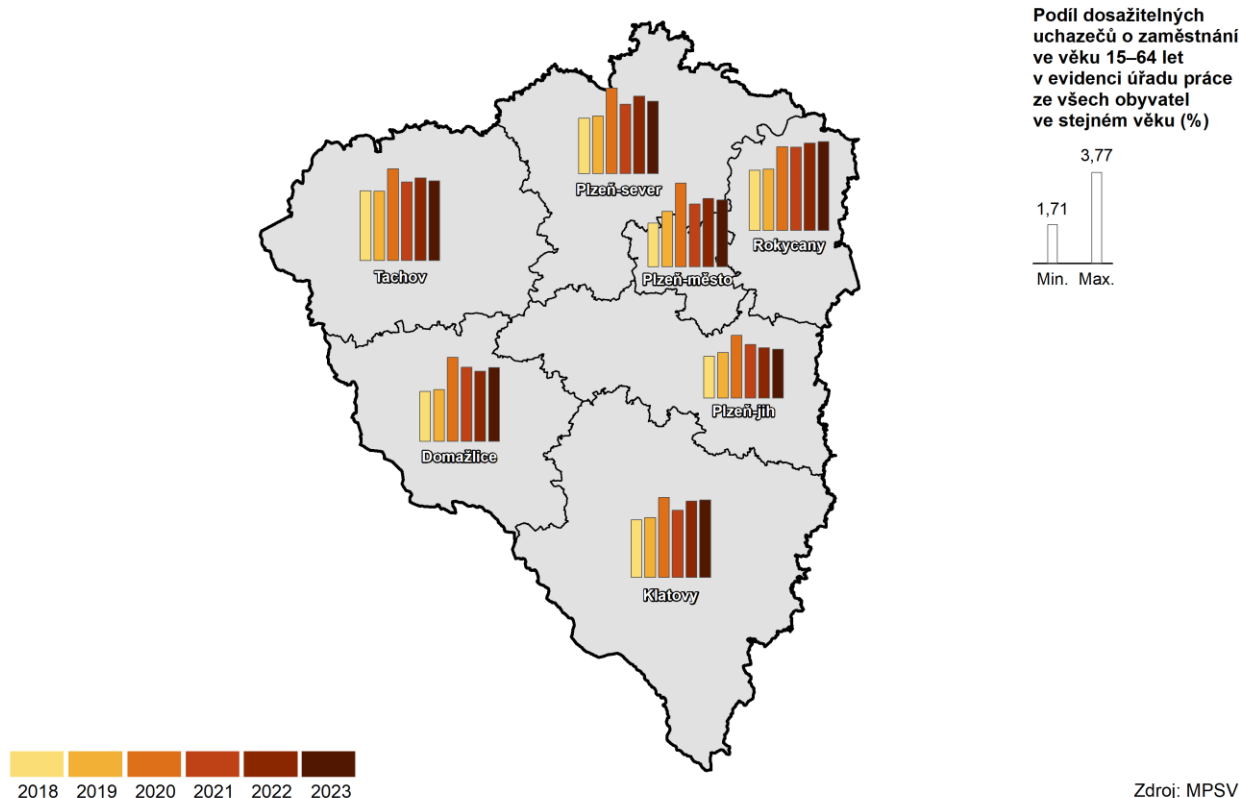
¹⁾ podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let na obyvatelstvu stejného věku

V rámci ČR byl podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji třetí nejnižší.

Podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji dosáhl v roce 2023 hodnoty 2,90 %, což představuje mírný meziroční pokles o 0,05 procentního bodu. V rámci ČR řadí tato hodnota Plzeňský kraj na třetí nejnižší místo za Hl. město Prahu (2,80 %) a Zlínský kraj (2,88 %). V porovnání s republikovým průměrem byl podíl nezaměstnaných osob v Plzeňském kraji o 0,83 p. b. nižší. Od roku 2018 se podíl nezaměstnaných osob zvýšil o 0,78 p. b. V rámci sledovaného období bylo dosaženo nejvyšší hodnoty v době pandemie v roce 2020, kdy podíl činil 3,36 %. Mezi okresy Plzeňského kraje bylo v roce 2023 dosaženo nejnižšího podílu nezaměstnaných osob v okrese Plzeň-jih (2,00 %). Druhé místo obsadil okres Plzeň-město (2,74 %), kde je v krajském městě lokalizováno největší množství různorodých pracovních příležitostí. Nejvyšší nezaměstnanost v kraji zaznamenal okres Rokycany (3,64 %), kde došlo ve srovnání s rokem 2018 k nejvýraznějšímu navýšení podílu mezi okresy Plzeňského kraje (o 1,17 p. b.). Druhý nejvyšší podíl nezaměstnaných byl mapován v okrese Tachov (3,26 %), kde dochází k dlouhodobému zlepšování situace. Nezaměstnanost zde v retrospektivním pohledu vždy dosahovala nejvyšších hodnot v kraji a nyní díky rozvoji průmyslových

zón podél dálnice D5 u Stříbra (Panattoni Park) a Boru (CTPark) zaměstnává místní obyvatele a zároveň do tohoto příhraničního regionu láká nové obyvatele mimo jiné i z řad cizinců. K 31. 12. 2023 dosáhl podíl nezaměstnaných mužů v kraji hodnoty 2,59 % a žen 3,21 %. K výraznějšímu rozdílu v posledních dvou letech mezi pohlavími mohl mimo jiné přispět i příliv ukrajinských uprchlíků, které tvořily převážně ženy s dětmi.

Podíl nezaměstnaných osob v okresech Plzeňského kraje v letech 2018 až 2023 (stav k 31. 12.)

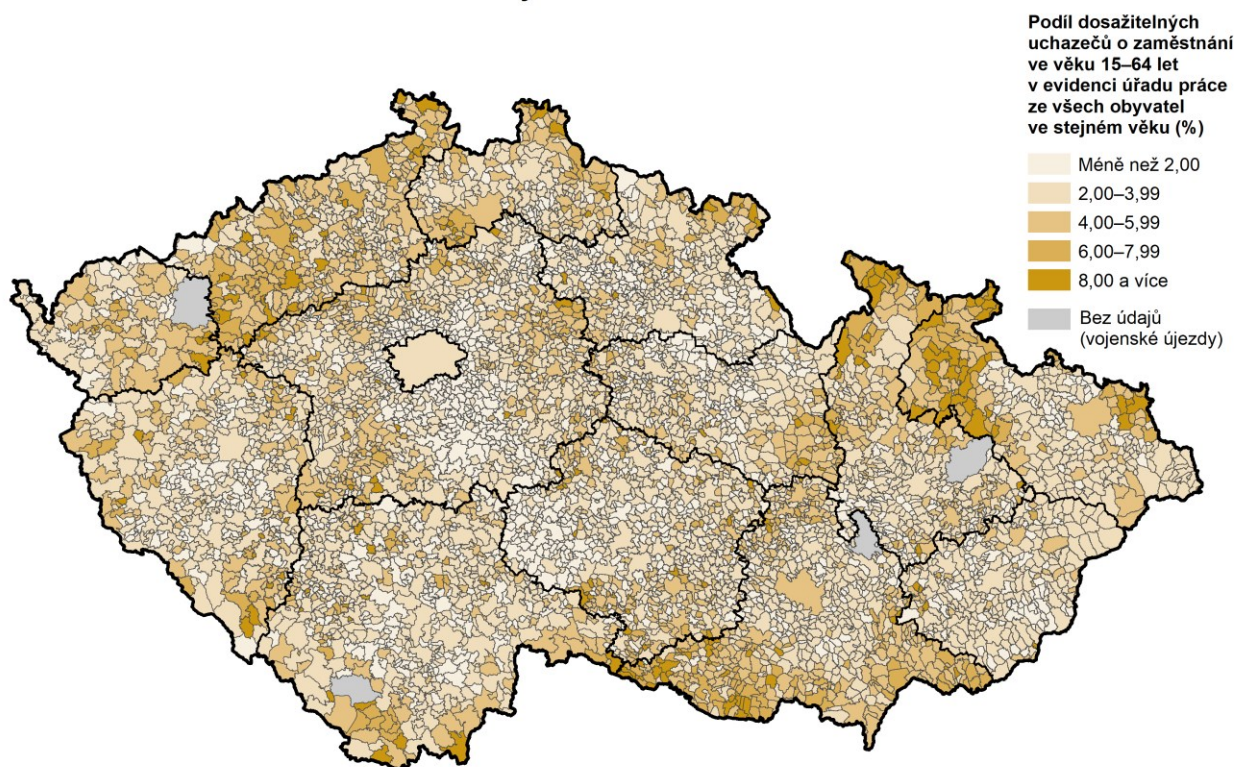
Na 1 pracovní místo připadalo v Plzeňském kraji 0,6 uchazeče, což byla třetí nejnižší hodnota mezi kraji.

V roce 2023 bylo v Plzeňském kraji evidováno úřady práce 20 386 **pracovních míst** a meziročně se jejich počet snížil o 7,1 % (tj. o 1 563). Se zvyšujícím se počtem uchazečů a zároveň poklesem volných pracovních míst připadlo na jedno pracovní místo v kraji 0,6 uchazečů, což je nejvyšší hodnota od roku 2017. Přesto se Plzeňský kraj umístil v mezikrajském srovnání na třetím místě s nejnižším **počtem uchazečů na 1 pracovní místo** po Hl. městě Praze (0,3) a Středočeském kraji (0,6). K porovnání republikový průměr dosáhl 1,0 uchazeče na 1 pracovní místo a krajem s nejvyšší hodnotou byl Moravskoslezský (3,8). V meziokresním srovnání v rámci Plzeňského regionu nejnižší počet uchazečů na 1 pracovní místo připadl na okres Plzeň-jih a Tachov (shodně 0,4), na Tachovsku bylo po okresu Plzeň-město (7,8 tis.) lokalizováno nejvíce volných pracovních míst, a to 3 035, tj. 14,9 % ze všech pracovních míst v kraji. Naopak relativně nejvyšší počet uchazečů na 1 pracovní místo zaznamenal okres Klatovy (1,0).

Výše průměrné měsíční podpory od roku 2018 vzrostla o 2 755 Kč.

Nárok na **podporu v nezaměstnanosti** v roce 2023 mělo 4 223 uchazečů, což představovalo jen mírný meziroční pokles o 9 uchazečů. Výše průměrné měsíční dávky v nezaměstnanosti činila 10 542 Kč. Během sledovaného období od roku 2018 se počet uchazečů s nárokem na podporu zvýšil o 478 uchazečů, tj. o 12,8 % a výše průměrné měsíční dávky v nezaměstnanosti o 2 755 Kč, tj. o 35,4 %.

Podíl nezaměstnaných osob v obcích k 31. 12. 2023

Zdroj: Úřad práce ČR – generální ředitelství

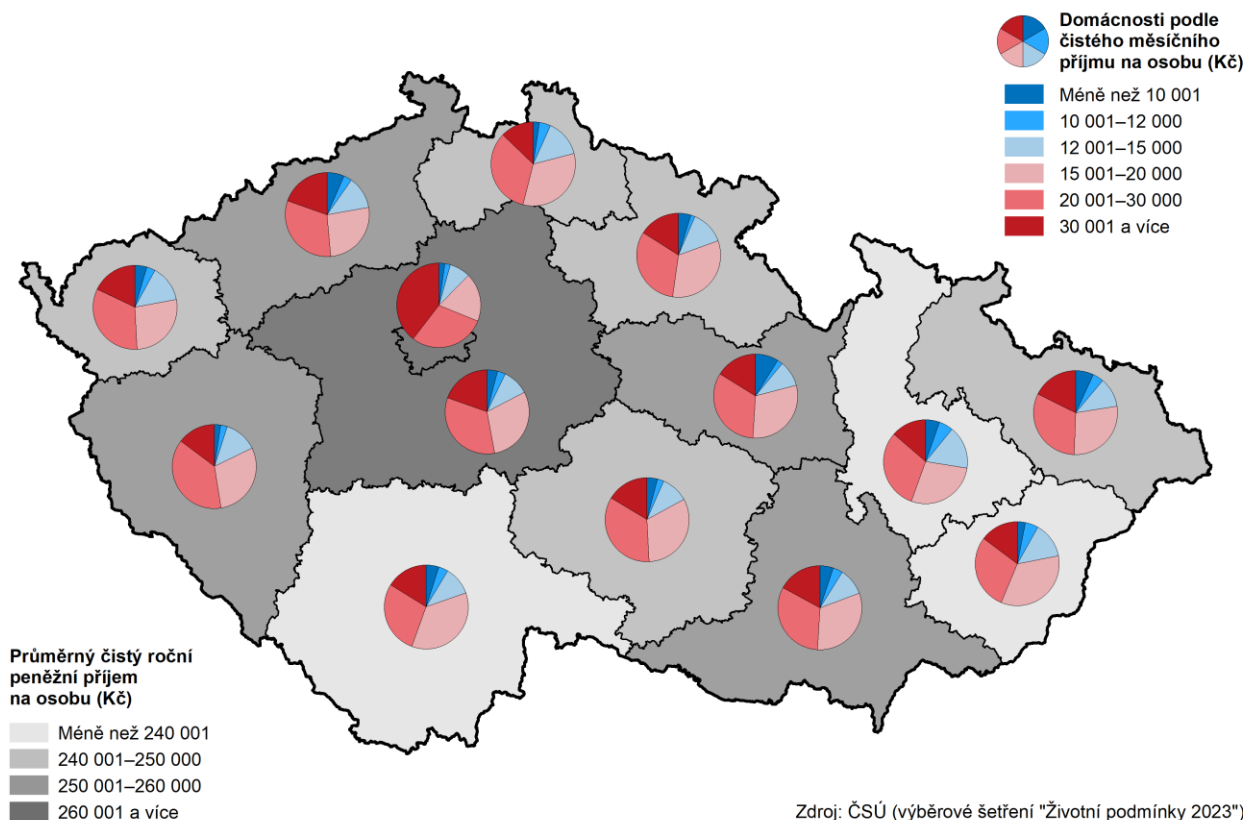
Příjmy a životní podmínky domácností

Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele dosáhl v roce 2022 hodnoty 323,1 tis. Kč.

Čistý disponibilní důchod domácností¹⁸ (dále jen ČDDD) poskytuje základní informaci o regionálních rozdílech v životním stylu a zachycuje úroveň materiálního bohatství obyvatel. Představuje částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory ve formě finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. ČDDD v Plzeňském kraji trvale roste a to nejvýrazněji od roku 2016, kdy došlo ke zmírnění vlivu ekonomické recese, která se v rámci tohoto ukazatele projevila stagnací od krizového roku 2008. V roce 2022 dosáhl hodnoty 190,7 mld. Kč a meziročně tak vzrostl o 10,0 %. I když má ČDDD v Plzeňském regionu rostoucí tendenci, jednalo se o třetí nejnižší meziroční růst v republice po Hl. městě Praze (7,5 %) a Královéhradeckém kraji (9,9 %). Na republikovém ČDDD se kraj podílel 5,5 %. Stejně tak v rámci relativního ukazatele ČDDD na 1 obyvatele byl patrný rostoucí trend. Plzeňský kraj zaujímal s hodnotou 323,1 tis. Kč v roce 2022 mezi kraji čtvrté nejvyšší místo za Hl. městem Prahou, Středočeským a Jihomoravským krajem. Přesto byl ve srovnání s republikovým průměrem (326,8 tis. Kč), který je ovlivněn vysokým důchodem obyvatel v Praze (423,3 tis. Kč), ČDDD na 1 obyvatele v Plzeňském regionu o 3 645 Kč nižší.

¹⁸ Čistý disponibilní důchod domácností - ČDDD (makroekonomický agregát), který pro sektor domácností představuje běžný důchod po zdanění; data za rok 2022.

Příjmy domácností v krajích v roce 2022

Čistý peněžní příjem na osobu meziročně nominálně narostl, jeho reálná hodnota však díky inflaci klesla.

Podle výsledků výběrového šetření Příjmy a životní podmínky domácností 2023¹⁹ dosáhl průměrný roční **hrubý peněžní příjem** v roce 2022 v Plzeňském kraji na osobu 287 397 Kč, což představuje pátou nejvyšší hodnotu v rámci ČR, a meziročně se zvýšil o 9,2 %. Průměrný roční **čistý peněžní příjem** činil 251 385 Kč a představuje o 8,5 tis. Kč nižší hodnotu, než bylo dosaženo v republikovém průměru (259,9 tis. Kč). Meziročně se jeho nominální hodnota ve srovnání s rokem 2021 navýšila o 9,3 %. Po započítání inflace, která v roce 2022 činila průměrně 15,1 %, však reálné příjmy domácností poklesly v kraji o více než 5 %. Celkový čistý příjem na jednoho člena domácnosti dosáhl 260 829 Kč, z toho naturální příjmy (např. produkce vlastního hospodářství) tvořily 3,6 %. Nejvyššího celkového čistého příjmu na 1 člena domácnosti bylo dosaženo v Hl. městě Praze (352 521 Kč) a naopak nejnižšího v Olomouckém kraji (239 218 Kč). Celkový čistý příjem na 1 člena domácnosti v Plzeňském kraji byl o 8 349 Kč, tj. o 3,1 % nižší než republikový průměr.

Nejvyšší podíl domácností pobíral průměrný čistý měsíční příjem na osobu v příjmové skupině 20–30 tis. Kč.

Nejvyšší zastoupení domácností vzhledem k **příjmovým intervalům** měla skupina s čistým měsíčním příjmem na osobu od 20 do 30 tis. Kč (37,8 %). Ve srovnání s předchozím rokem to znamená nárůst o 7,6 procentního bodu, což byl zároveň nejvýraznější meziroční nárůst mezi jednotlivými příjmovými skupinami. Druhou nejčetněji zastoupenou skupinu (29,7 %) tvořily domácnosti s příjmem 15–20 tis. Kč na osobu. Domácnosti s příjmem 30–50 tis. Kč na osobu představovaly skupinu s třetím nejvyšším výskytem, tento příjem pobíralo 12,9 % domácností v Plzeňském kraji. Nejnižší podíl domácností v kraji (0,6 %) měla příjmová skupina s nejnižším

¹⁹ Příjmy domácností byly šetřeny za rok 2022.

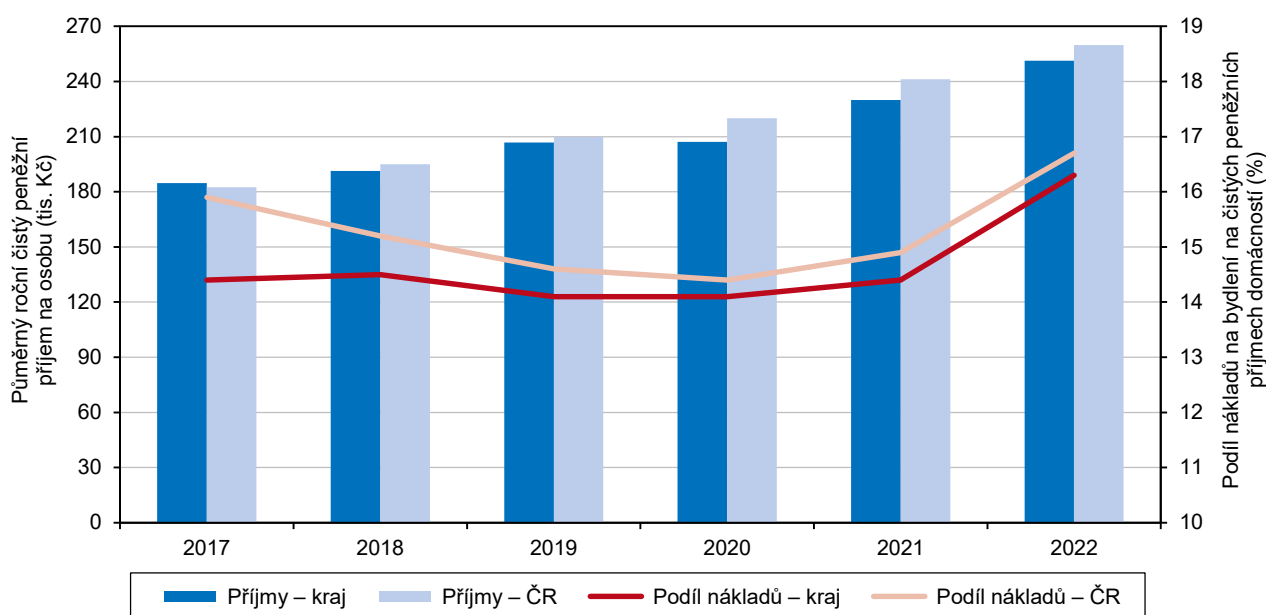
měsíčním čistým příjmem na osobu, a to do 6 000 Kč. V nejvyšší příjmové skupině se poté vyskytovalo v kraji 1,9 % domácností a jejich počet se meziročně zvýšil o 0,7 p. b.

S menšími obtížemi vycházelo s příjmem 41,4 % domácností.

V roce 2023 bylo v Plzeňském kraji 253 501 **hospodařících domácností**, které představovaly 5,6 % z celkového počtu hospodařících domácností v ČR. V těchto domácnostech žilo celkem 583 119 členů a průměrně v jedné domácnosti žilo 2,3 členů. Nejčastěji se v kraji vyskytovaly dvoučlenné domácnosti (33,0 %) a domácnosti jednočlenné (31,3 %). S dětmi bylo v kraji 31,4 % domácností. Na základě subjektivního názoru jednotlivých domácností vycházelo s vlastním příjmem 41,4 % s menšími obtížemi a 39,4 % docela snadno. S velkými obtížemi počítávalo vycházení s příjmem 2,5 % domácností, což bylo o 1,4 p. b. více než v předchozím roce.

Graf 2.8 Příjmy domácností a náklady na bydlení v Plzeňském kraji a ČR

Zdroj: ČSÚ (Životní podmínky)

Meziročně náklady na bydlení v kraji narostly o více než čtvrtinu.

Náklady domácností na bydlení za rok 2023 činily v průměru 7 853 Kč na domácnost za měsíc, což bylo oproti předchozímu roku o 1 608 Kč více, tj. nárůst o více než čtvrtinu. Nejvíce se na tom podílel růst ceny plynu (o 38,8 %) a růst ceny tepla a teplé vody (o 38,5 %). Nárůst výdajů za vytápění se odráží také v navýšení podílu domácností (o 3,4 p. b.), které si nemohly dovolit dostatečně vytápět svůj byt či dům. Největší podíl z nákladů na bydlení byl domácnostmi vynakládán na platbu elektřiny (31,6 %, tj. 2,5 tis. Kč) a uhrazení nájemného (21,0 %, tj. 1,6 tis. Kč). Náklady na bydlení se na čistých měsíčních peněžních příjmech podíleli 16,3 %, což představuje meziroční zvýšení o 1,9 procentního bodu. S růstem nákladů na bydlení došlo i ke zhoršení vnímání těchto nákladů coby zátěže rodinného rozpočtu. Zatímco v roce 2022 vnímalo náklady na bydlení jako velkou zátěž 14,2 % domácností, v roce 2023 podíl těchto domácností vzrostl na 19,5 %. Mezi kraji dominovala s nejvyššími náklady na bydlení Praha (10,8 tis. Kč), kde se náklady podílí 18,7 % na čistých peněžních příjmech domácností. Na opačném konci žebříčku se naopak nacházel Kraj Vysočina se 7,0 tis. Kč, kde náklady na bydlení tvoří jen 14,5 %. Hodnoty mapované v Plzeňském kraji byly v obou případech sedmé nejvyšší v rámci krajů ČR.

Nejvíce domácností v kraji žije v bytě ve vlastním domě.

Podle **právní formy užívání bytu** bydlelo nejvíce domácností Plzeňského kraje v bytě ve vlastním domě (42,1 %) a v bytě v osobním vlastnictví (29,0 %). Pronajatý byt zde využívalo 21,8 % domácností a u příbuzných nebo známých žilo 5,4 % domácností. Nejméně domácností (1,7 %) bydlelo v družstevních bytech, což je zároveň nejnižší podíl v rámci mezikrajského porovnání. V rámci domácností v kraji bylo převažujícím způsobem vytápění dálkové topení (39,0 %) a topení plynovým kotlem (25,8 %).

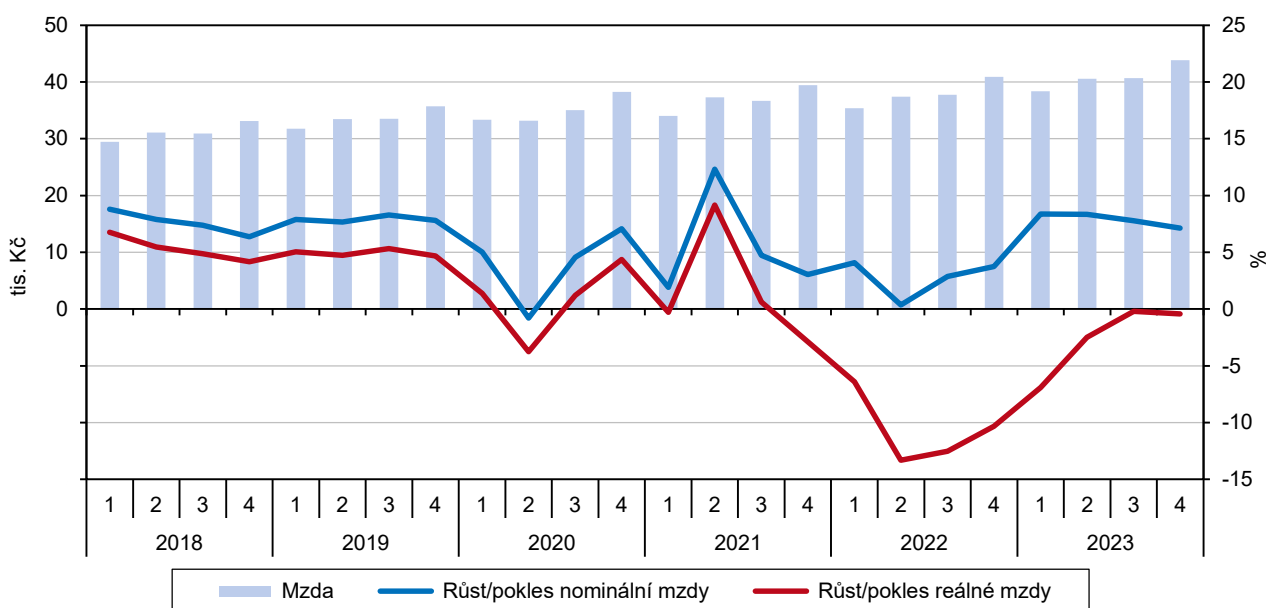
Mzdy

Výše průměrné hrubé měsíční mzdy v Plzeňském kraji byla v mezikrajském srovnání čtvrtá nejvyšší.

V roce 2023 dosáhla podle předběžných výsledků **průměrná hrubá měsíční mzda** zaměstnance přepočteného na plnou pracovní dobu podle místa pracoviště výše 40 846 Kč, což znamenalo meziroční nárůst o 2 968 Kč, tj. o 7,8 %. V porovnání s průměrnou mzdou v ČR (43 120 Kč) byla průměrná mzda v Plzeňském regionu o 2 275 Kč nižší, region se tak v mezikrajském srovnání umístil na čtvrtém místě. Nejvyšší průměrné hrubé měsíční mzdy bylo dosaženo v Hl. městě Praze (53 507 Kč), naopak nejnižší v Karlovarském kraji (37 162 Kč). Variační rozpětí hrubé měsíční mzdy mezi kraji v roce 2023 tak představovalo 16 344 Kč a jeho hodnota se od roku 2016 neustále zvyšuje. Tento vývoj poukazuje na prohlubující se variabilitu mezd díky rychleji rostoucí extrémní hodnotě mapované v Hl. městě Praze, kde se mzdy navyšují rychleji na rozdíl od ostatních regionů. Sledovaná hrubá měsíční mzda byla zjištěna z podnikového výkaznictví, kde představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadajících na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Z vývoje reálných mezd, které nominální hodnotu očišťují od vlivu inflace, tedy změny životních nákladů, je patrný výrazný pokles v roce 2022. Přestože nominální hodnota mezd v Plzeňském kraji ve druhém čtvrtletí 2022 mírně narostla (o 0,4 %), je zde patrný nejvýraznější pokles mzdy reálné o 13,3 % ve srovnání s druhým čtvrtletím roku 2021. Od tohoto období a následně v průběhu roku 2023 docházelo ale v souvislosti s klesající inflací, tedy s nižším zdražováním spotřebitelských cen v kraji, nejen k růstu nominálních, ke zmírnění poklesu reálných mezd a tedy i kupní síly obyvatel.

Graf 2.9 Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy¹⁾ na přepočtené počty zaměstnanců v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ podle místa pracoviště; za osoby přepočtené na plně zaměstnané; v roce 2023 předběžné údaje

Nejvyšší průměrná hrubá měsíční mzda byla dosažena v odvětví informační a komunikační činnosti.

V roce 2022 byla v Plzeňském kraji dosažena nejvyšší **průměrná hrubá měsíční mzda podle CZ-NACE** v odvětví informační a komunikační činnosti (57 253 Kč) a právě mzda v tomto odvětví dosáhla druhého nejvyššího absolutního nárůstu o 4 614 Kč. Nejvýrazněji se meziročně zvýšila průměrná hrubá měsíční mzda v odvětví činnosti v oblasti nemovitostí, kde došlo k nárůstu o 22,2 %, tj. o 5 953 Kč. Naopak nejnižší mzda (21 699 Kč) byla evidována v odvětví ubytování, stravování a pohostinství. Meziročně došlo k největšímu poklesu mzdy v odvětví zdravotní a sociální péče a to o 5,8 %, což představuje snížení o téměř 3 tis. Kč. V rámci celé ČR byla v roce 2022 také nejvyšší průměrná hrubá měsíční mzda v odvětví informační a komunikační činnosti (70 359 Kč) a nejnižší mzda v odvětví ubytování, stravování a pohostinství (23 193 Kč). V porovnání s Plzeňským krajem byla průměrná hrubá měsíční mzda za ČR v odvětví informační a komunikační činnosti vyšší o 13 106 Kč, tato hodnota je ovlivněna zejména extrémní hodnotou Hl. města Prahy, kde obdobné částky, jako je v roce 2022 mapováno v Plzeňském kraji, bylo dosaženo už v roce 2014. V roce 2022 dosáhla mzda v tomto odvětví v Hl. městě Praze už téměř 83 tis. Kč měsíčně.

Mzdy získané na základě výběrového šetření MPSV a MF se odlišují od mezd získaných z podnikového výkaznictví.

Mzdy získané na základě výběrového **šetření Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva financí** se odlišují od mezd získaných z podnikového výkaznictví v tom, že jsou přímo sledovány mzdy jednotlivých zaměstnanců a nikoli celkové objemy na úrovni podniků či organizací. Průměrná mzda zaměstnance v daném roce je vypočtena poměřením s jeho placenou dobou, tedy počtem měsíců, za které mzdu či náhradu mzdy skutečně pobíral, a je odečtena doba nemocí a dalších neplacených nepřítomností v práci pro daný rok. Výhoda takto sledované mzdy spočívá v tom, že umožňuje porovnávat mzdovou úroveň získanou na různých pracovních místech při přesně zjištěném objemu placené doby. V časové řadě je takto získaná mzda porovnatelná od roku 2011, kdy jsou sledováni i zaměstnanci z podniků s méně než 10 zaměstnanci a také zaměstnanci neziskových institucí a podnikatelů fyzických osob. Výsledky před rokem 2011 nebyly přepočtené, a proto nejsou srovnatelné.

Ženy měly v kraji v porovnání s muži nižší mzdu o 14,7 %.

V roce 2023 činila průměrná hrubá měsíční mzda (získaná z výběrového šetření ministerstev) v Plzeňském kraji 44 099 Kč a meziročně vzrostla o 6,4 %. Průměrná hrubá měsíční mzda dosáhla u mužů 47 253 Kč a u žen 40 304 Kč. Ženy tak měly v průměru o 6 949 Kč nižší průměrnou hrubou měsíční mzdu než muži, tj. o 14,7 %.

Variační rozpětí průměrné hrubé měsíční mzdy mezi kraji činilo 17 529 Kč.

Nejvyšší průměrná hrubá měsíční mzda dosažená v Hl. městě Praze činila dle šetření ministerstev 57 275 Kč a nejnižší v Karlovarském kraji 39 746 Kč. **Variační rozpětí hrubé měsíční mzdy mezi kraji** tak představovalo v tomto případě 17 529 Kč.

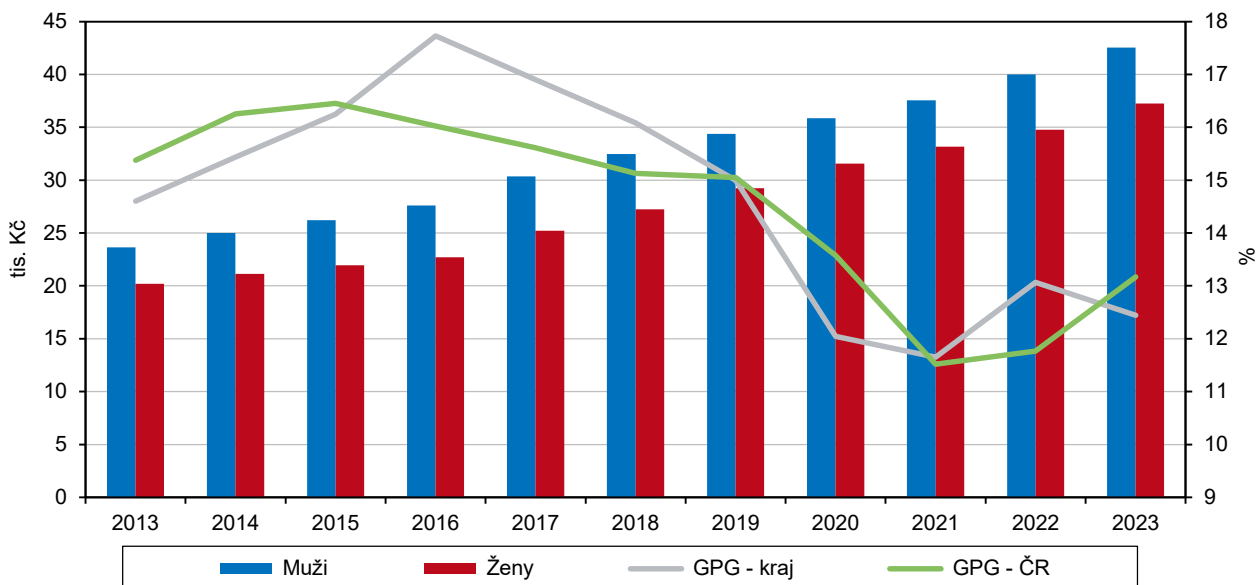
Genderové rozdíly ve mzdách po specifickém období pandemie znovu mírně rostou.

Rozdíly mezi úrovní jednotlivých hrubých měsíčních mezd daleko přesněji vystihuje **medián**, který představuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení, tedy běžnou mzdovou úroveň, která na rozdíl od průměru je nižší, protože není ovlivněna směrem vzhůru vysokými příjmy méně početné skupiny pracujících. V roce 2023 dosáhl medián mezd v Plzeňském kraji 40 100 Kč a meziročně se zvýšil o 6,9 %. V časové řadě 2011–2023 se pak zvýšil o 86,0 %. V rámci mzdového mediánu je možné sledovat variabilitu ve mzdách napříč jednotlivými pohlavími. Z hlediska vývoje mediánu mezd v časové řadě od roku 2013 je zřejmé kolísání a mírné prohlubování genderové mzdové propasti až do roku 2016, kdy bylo dosaženo nejvyšší hodnoty. Konkrétně ženy v tomto roce vydělávaly o 17,7 % méně než muži. Rozdíl se však zásadně liší napříč odvětvími, regiony, vzdělanostními skupinami atd.

Projevilo se to například v následujícím vývoji, kdy se genderová nerovnost zmírnila, zejména v době pandemie covid-19 v souvislosti s výrazněji rostoucí mzdou v odvětví zdravotní a sociální péče, kde jsou převážně zaměstnány právě ženy. Skutečnost, že tato situace byla pouze přechodným jevem ovlivněným pandemií, potvrzuje i vývoj od roku 2022, kdy hodnoty rozdílu znovu mírně narostly (na 13,1 %). V roce 2023 činila hodnota mediánu mezd u mužů 42 533 Kč a u žen 37 241 Kč, což je o 5 292 Kč méně. Hodnota rozdílu tak dosáhla 12,4 %, na úrovni ČR 13,2 %.

Graf 2.10 Medián mezd podle pohlaví a GPG¹⁾ v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSÚ

¹⁾ GPG - gender pay gap - relativní rozdíl mediánu mzdy mužů a žen (vztažený k mediánu mzdy mužů)

Procentuální rozdíl mezi průměrnou mzdou a mediánem dosáhl v roce 2023 v Plzeňském kraji hodnoty 9,1 %.

Zajímavým ukazatelem je také **procentuální rozdíl mezi průměrnou mzdou a mediánem mezd**. V Plzeňském kraji tento rozdíl dosáhl v roce 2023 hodnoty 9,1 %, což je třetí nejnižší hodnota v mezikrajském porovnání. Od roku 2020 dochází k jeho mírnému snižování, poukazuje to tak na mírný pokles nerovnosti v příjmech a nedochází tedy k výraznému zvyšování mezd platebně nejvyšších zaměstnanců na úkor zbytku populace kraje. Na celorepublikové úrovni je však mapován mírný meziroční nárůst (na hodnotu 14,0 %), který je dán zejména rostoucím rozdílem v Hl. městě Praze (18,9 %) a Středočeském kraji (12,2 %).

Úplné náklady práce

Náklady práce na zaměstnance v Plzeňském kraji byly o 3 098 Kč nižší, než je průměr v ČR.

Náklady práce představují celkové náklady zaměstnavatele, které musí vynaložit na své zaměstnance. Skládají se z přímých a nepřímých nákladů. Přímé náklady zahrnují mzdy a platy za vykonanou práci a náhrady mezd a platů. Mezi nepřímé se řadí náklady spojené se zabezpečením sociálních potřeb zaměstnanců. V roce 2022 představovaly měsíční náklady práce na jednoho zaměstnance v Plzeňském kraji 52 455 Kč, což je o 1 888 Kč, tj. o 3,7 % více než v roce 2021. Největší část je tvořena přímými náklady, které představují 72,2 % (tj. 37 854 Kč) z celkových nákladů práce v kraji. Druhou nejvýraznější složku tvoří sociální náklady a výdaje. V Plzeňském kraji dosáhla tato část nepřímých nákladů, která zahrnuje mimo jiné zejména platbu zákonného pojistného, částky 13 767 Kč, což představuje meziroční navýšení o 3,7 %. Na celorepublikové úrovni se náklady práce pohybovaly v průměru na hodnotě 55 554 Kč. Nejvyšší náklady vykazovali zaměstnavatelé v Hl. městě Praze (64 759 Kč), nejmenší naopak v Karlovarském kraji (47 283 Kč).

Vzdělávání

Meziročně se počet dětí v mateřských školách snížil o 1,1 %.

Tak jako i v jiných sociálních a ekonomických oblastech zasahuje demografický vývoj i do vzdělávání. Fluktuace počtu žáků škol přímo koresponduje se silou jednotlivých ročníků, které v daný rok vstupují podle věku do různých úrovní vzdělávacího systému v rámci ČR. Kromě přirozeného vývoje mohou změny souviset s událostmi, které nelze předvídat, jako tomu bylo mimo jiné od roku 2022 s příchodem migrantů z Ukrajiny. V jejich případě se jednalo převážně o ženy s dětmi, které bylo potřeba zapojit do školní docházky, což se následně projevilo v nárůstu počtu zejména dětí v základních a mateřských školách. Ve školním roce 2023/24 navštěvovalo **mateřské školy** v Plzeňském kraji 19 496 dětí (šestá nejnižší hodnota v mezikrajském porovnání), z nichž 51,6 % tvořili chlapci. Tyto děti navštěvovaly v Plzeňském kraji celkem 281 mateřských škol a na jednu třídu připadlo v průměru 21 dětí. Celkem se na jejich vzdělání v mateřských školách podílelo 1 839 osob (přepočtené na plně zaměstnané včetně ředitelů). V časové řadě 2013/14–2023/24 vzrostl v Plzeňském kraji počet mateřských školek o 13, počet tříd o 82, počet dětí o 67 a počet učitelů o 298. Nejvyšší meziroční nárůst (687 dětí) byl zaznamenán ve školním roce 2022/23, což mimo jiné může souviset právě s přílivem ukrajinských dětí. V rámci ČR měl nejvyšší počet dětí v mateřských školách Středočeský kraj (52 957), dále Praha (42 771) a Jihomoravský kraj (41 868). Nejméně dětí (8 402) navštěvovalo mateřskou školkou na Karlovarsku. Meziročně došlo u všech krajů kromě Vysočiny k poklesu počtu žáků, v případě Plzeňského kraje o 1,1 %.

Ve vývoji počtu žáků základních škol se projevil příliv dětí z Ukrajiny.

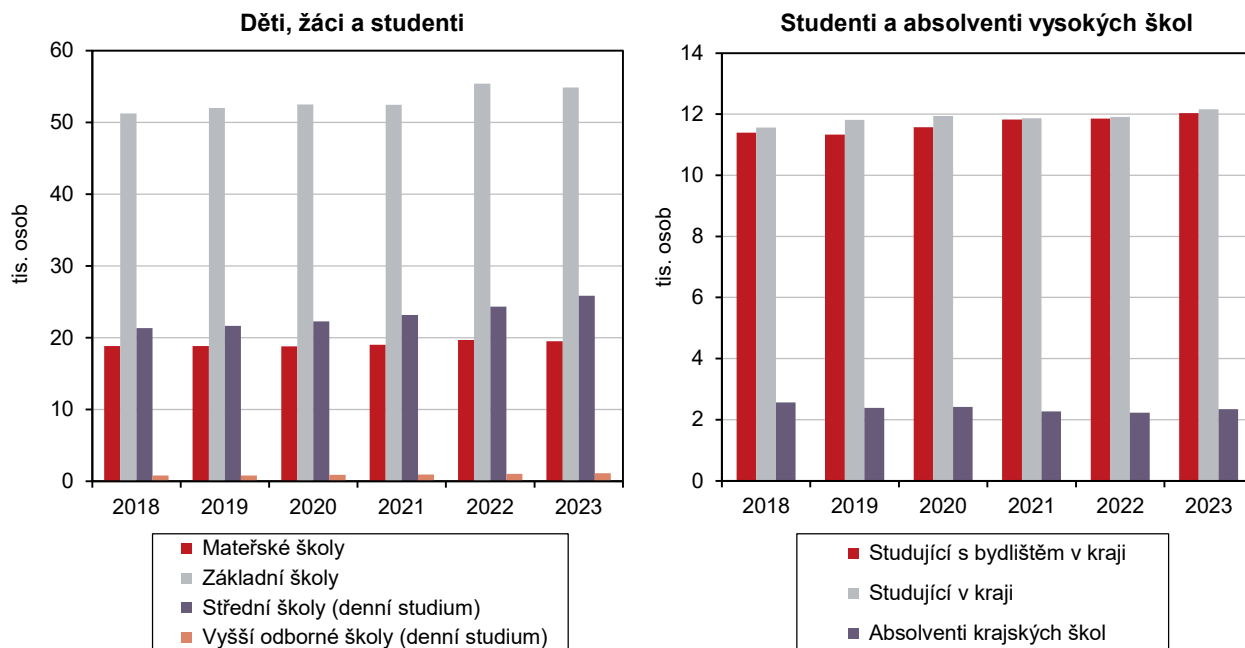
Na **základních školách** docházelo v průběhu vývoje od roku 2010/2011 k postupnému navyšování počtu žáků, neboť se do věku 6–15 let dostávají děti silných ročníků ze 70. let 20. století. Mezi lety 2021/22 a 2022/23 pak byl pozvolný růst podpořen skokovým (o 5,6 %) vlivem umístění uprchlých dětí z Ukrajiny. Do školního roku 2023/24 však došlo meziročně k mírnému poklesu o 1,0 %. Na jednu třídu připadlo průměrně 20 žáků. Počet učitelů přepočtených na plně zaměstnané se meziročně zvýšil o 53. Ve školním roce 2023/24 vyučovalo na základních školách 3 917 učitelů (v přepočtených osobách na plně zaměstnané včetně ředitelů, zástupců a výchovných poradců). I když mužů, kteří přicházejí učit na základní školy, od roku 2015/16 přibývá, učitelství je stále doménou žen. Ve školním roce 2023/24 bylo 601 mužů učitelů na ZŠ, zbylých 84,7 % pak tvořily ženy.

Na středních školách od roku 2018/19 počet studentů narůstá.

V Plzeňském kraji studovalo ve školním roce 2023/24 na **56 středních školách** 26 500 žáků, z toho žáci denního studia tvořili 96,9 %. Největší zájem měli žáci o studium na středních odborných školách s maturitou, kde jich studovalo 12 782. Na gymnáziích (střední všeobecné školy) jich studovalo 6 544, střední učňovské školy s výučním listem navštěvovalo 5 808 osob a nástavbové studium jen 922 žáků. V tomto školním roce pracovalo na středních školách v regionu 2 272 učitelů (v přepočtených osobách na plně zaměstnané), z toho ženy tvořily 61,3 % a mužů pedagogů vyučujících na středních školách bylo 880. Mužů, kteří přicházejí vyučovat na střední školy, v posledních letech přibývá. Od školního roku 2019/20 se jejich počet zvýšil téměř o pětinu. Na středních školách (denní studium) se počty studentů do roku 2015/16 snižovaly. Po následné stagnaci dochází od školního roku 2018/19 k růstu. V roce 2023/24 studovalo denně na středních školách 25 680 studentů. Meziročně jejich počet narostl o 1 490. V kraji mají možnost děti studovat také na konzervatoři, kde vyučuje 52 učitelů. Ve školním roce 2023/2024 zde studovalo celkem 220 studentů a jejich počet byl v posledních deseti letech téměř neměnný.

Graf 2.11 Děti, žáci, studenti a absolventi škol v Plzeňském kraji

Zdroj: MŠMT

Počty vysokoškolských studentů po výrazném poklesu do roku 2019 opět mírně narůstají.

V Plzeňském kraji počty studentů **vysokých škol** v průběhu let 2012–2019 klesaly. Hlavní příčinou úbytku byla skutečnost, že se do věku nástupu na vysokou školu dostává slabší generace porevolučních dětí, která je důsledkem nízké porodnosti v souvislosti se společenskými změnami po roce 1989. Konkrétně počet obyvatel ve sledovaném období ve věkové kategorii 20–24 let klesl téměř o čtvrtinu. Od roku 2020 však počty studentů znovu mírně narůstají, neboť se do vysokoškolského věku postupně dostávají děti silných ročníků rodičů z baby boomu v 70. letech. V roce 2023 studovalo vysokou školu 12 189 studentů s trvalým bydlištěm v regionu a jejich počet se meziročně zvýšil o 1,6 % (tj. o 195 studentů). V kraji bylo evidováno 2 556 absolventů, z nichž 99,3 % mělo státní občanství ČR. Počet vysokoškolských studentů s místem výuky v Plzeňském kraji dosáhl v tomto roce 13 587 a meziročně tak mírně vzrostl (o 2,0 %). Vysokou školu s místem výuky v kraji absolvovalo 2 517 osob a jejich počet se meziročně zvýšil o 4,0 %. V Plzeňském kraji se mohou studenti vzdělávat na Západočeské univerzitě se sídlem v Plzni, která má 9 fakult (aplikovaných věd, designu a umění Ladislava Sutnara, ekonomickou, elektrotechnickou, filozofickou, pedagogickou, právnickou, strojní a zdravotnických studií). Ostatní fakulty, které sídlí v Plzeňském kraji, patří pod vysoké školy, které zde však nemají sídlo (např. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy nebo Metropolitní univerzita Praha).

Zdraví

Počty samostatných ordinací v kraji v posledních letech klesají.

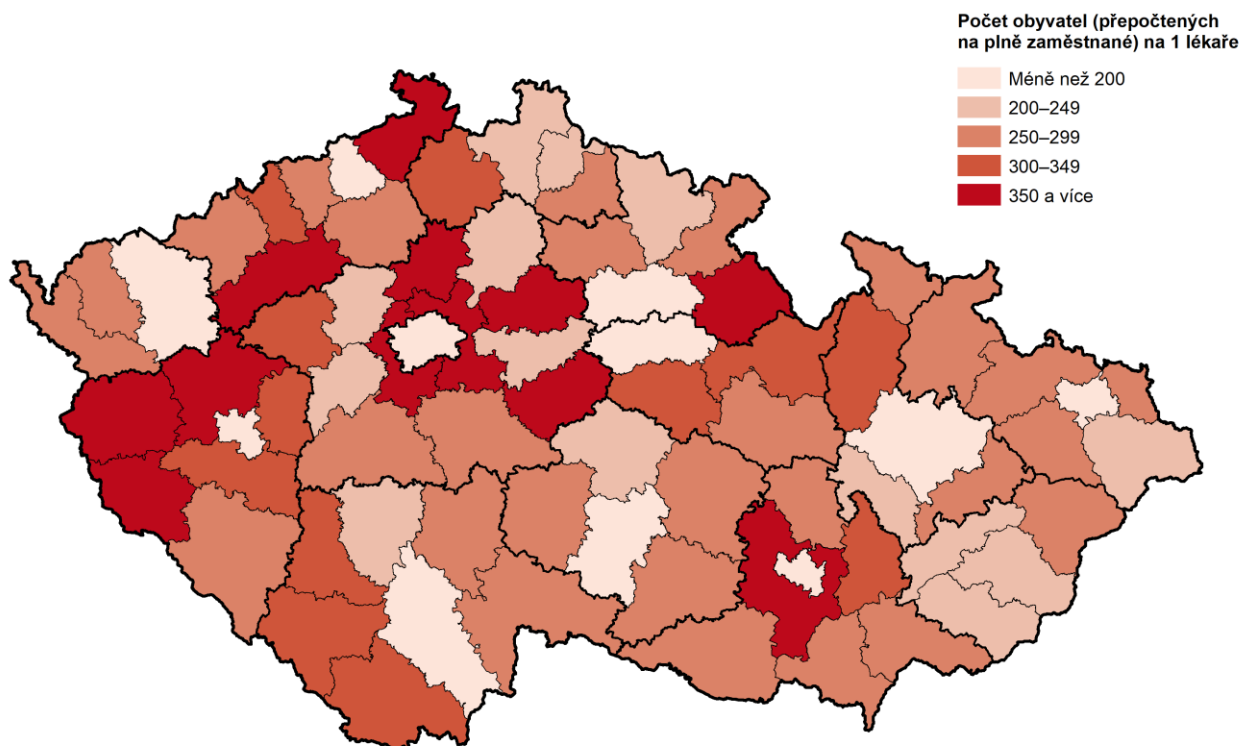
Lékaři působili v roce 2022 (poslední dostupné údaje) v Plzeňském kraji ve 236 **samostatných ordinacích** praktických lékařů pro dospělé, v 90 pro děti a dorost, v 300 ordinacích stomatologů a 66 ordinacích gynekologů. Od roku 2017 počet samostatných ordinací celkově ubývá, v případě praktických lékařů pro dospělé o 8, pro děti a dorost o 7 a v případě stomatologů dokonce o 28. Jen počet ordinací gynekologů je stálý.

Celorepublikově připadalo v roce 2022 nejvíce obyvatel na 1 lékaře v okrese Plzeň-sever, a to 739.

V roce 2022 působil v Plzeňském kraji 2 815 **lékařů**, meziročně o 3 více, od roku 2018 o 90 více. Na 1 000 obyvatel středního stavu připadalo 4,7 lékařů, což je v kraji dlouhodobý průměr. Výjimkou byl jen rok 2021, kdy se počet lékařů zvýšil na 4,9.

V roce 2022 vycházelo na 1 lékaře v průměru 213 obyvatel, tedy pátá nejnižší hodnota mezi kraji. Dostupnější jsou lékaři v Praze, v Jihomoravském, Olomouckém a Královéhradeckém kraji. Z hlediska meziokresního srovnání v našem kraji je nejlepší situace v okrese Plzeň-město (114 obyvatel na 1 lékaře) a nejhorší naopak na severním Plzeňsku (739). Celorepublikově se okres Plzeň-město zařadil na druhé místo s nejnižším počtem osob na 1 lékaře za Brno-město (97). Mezi 6 okresů s nejhorší lékařskou dostupností v Česku patřily 3 právě do Plzeňského regionu. Na 1 lékaře připadalo nejvíce obyvatel v okresech Plzeň-sever, Praha-západ (686), Praha-východ (580) a Brno-venkov (574). Je nutné ale podotknout, že se jedná o okresy v blízkosti velkých krajských měst nebo v okolí Prahy, kde řada lidí pracuje a zároveň zde i využívá zdravotní péči.

Počet obyvatel na 1 lékaře v okresech v roce 2022

Zdroj: ÚZIS

V Plzeňském kraji připadalo v roce 2022 na 1 zubaře 1 425 obyvatel, což je čtvrtá nejnižší hodnota v rámci ČR.

V roce 2021 i 2022 nám v kraji poskytovalo péči 420 **zubních lékařů**. Nejvíce jich ordinovalo v roce 2019, a to 447, od té doby jejich počet klesá. Na 1 000 obyvatel středního stavu připadalo v roce 2022 v Plzeňském kraji 0,7 zubaře a v opačném případě na 1 zubaře připadalo 1 425 obyvatel. Tato hodnota je v kraji z dlouhodobého pohledu nejvyšší a v posledním roce souvisí nárůst s vyšším počtem obyvatel žijících v kraji. V rámci ostatních regionů jsme ale patřili mezi 4 kraje s nejnižším počtem osob na 1 zubaře. Dostupnější zubní péči měli v krajích Hl. město Praha (823 obyvatel na 1 zubního lékaře), v Jihomoravském (1 246) a Olomouckém (1 295).

V roce 2022 připadalo v kraji na 1 000 obyvatel 4,5 lůžka v nemocnicích akutní péče.

V roce 2022 bylo v Plzeňském kraji 10 **nemocnic akutní péče**, tedy zdravotnických zařízení poskytující akutní lůžkovou péči, jejímž cílem je odvrácení zhoršení zdravotního stavu či snížení rizika vážného zhoršení. Tyto nemocnice měly k dispozici 2 718 lůžek, což je od roku 2016 jejich největší počet. Na 1 000 obyvatel

středního stavu tak připadalo 4,5 lůžka, to je osmá nejvyšší hodnota mezi kraji. Nejvyšší podíl měla Praha (6,3), nejnižší naopak Středočeský kraj (2,8).

Po Královéhradeckém kraji jsme měli v roce 2022 druhou nejvyšší průměrnou ošetrovací dobu v nemocnicích akutní péče.

V nemocnicích akutní péče bylo v roce 2022 registrováno 93,5 tisíc případů **hospitalizací**, došlo tak k meziročnímu navýšení o více než 5 tisíc. Do roku 2019 se jejich počet pohyboval nad hranicí 100 tisíc, poté případů hospitalizací ubylo na 88 tisíc. V přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu jsme dosáhli páté nejnižší hodnoty (156,2 případů) a ve srovnání s rokem 2021 to bylo o 3,1 případů více. Průměrná ošetrovací doba v nemocnicích akutní péče trvala v Plzeňském kraji v roce 2022 celkem 6,2 dne, meziročně o 0,2 dne poklesla. Tato doba je druhá nejvyšší mezi ostatními regiony, nejdéle pobývali v nemocnicích pacienti Královéhradeckého kraje (6,5 dne), nejkratší dobu zde strávili zase lidé z Karlovarského kraje (4,9 dne).

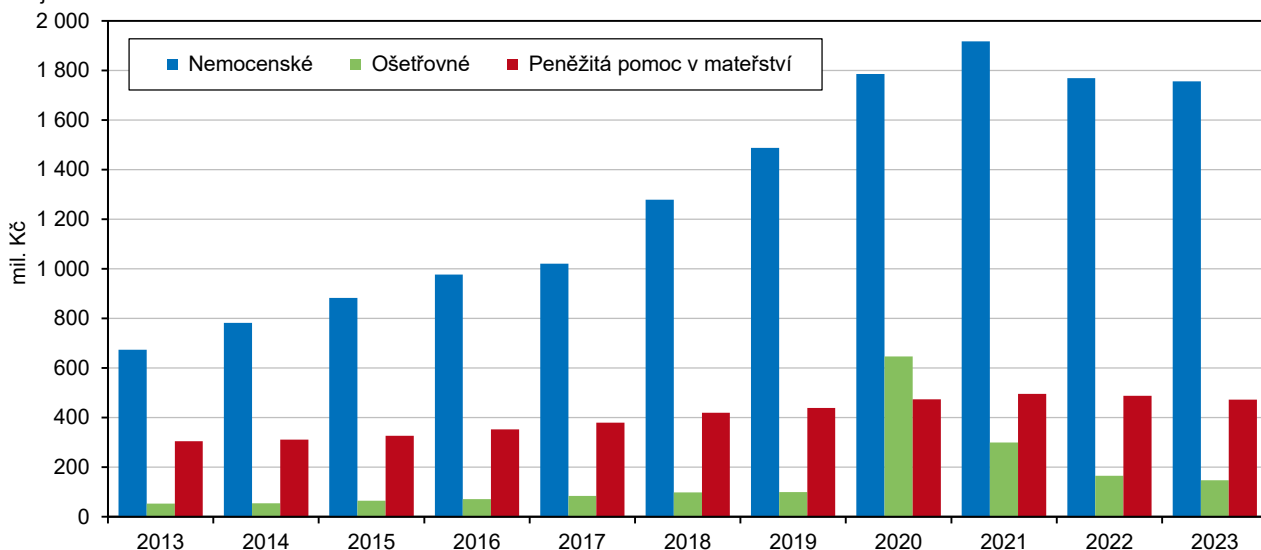
Nemocenské pojištění, státní sociální podpora

Výdaje nemocenských dávek tvořily téměř tři čtvrtiny celkových výdajů nemocenského pojištění.

V rámci **nemocenského pojištění** jsou dlouhodobě vypláceny dávky nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, ošetrovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Od roku 2018 tyto dávky doplnily otcovská poporodní péče a dlouhodobé ošetrovné. Na dávky nemocenského pojištění bylo v roce 2023 v Plzeňském kraji vydáno 2 417,9 mil. Kč. Z hlediska vývoje výdajů na dávky je zřejmý pokles od roku 2008 až do roku 2012, kdy bylo dosaženo ve sledovaném období minima a hodnota se v tomto roce dostala pod hranici 1 mld. Kč (984,5 mil. Kč). Od roku 2013 následoval růst a maximální hodnoty bylo dosaženo v covidovém roce 2020, konkrétně 2 927,9 mil. Kč. Hodnota se ve srovnání s předchozím rokem zvýšila o 43,1 %, a to zejména díky skokovému růstu výdajů na ošetrovné, které narostly z 100,3 mil. Kč v roce 2019 na 646,3 mil. Kč v roce 2020. Důvodem bylo uzavření škol a jiných zařízení během pandemie včetně souvisejících legislativních úprav. V dalších letech už ale výdaje na dávky nemocenského pojištění klesaly. Nejvyšší podíl výdajů z nemocenského pojištění tvořily v roce 2023 nemocenské dávky (72,7 %, tj. 1 756,8 mil. Kč), peněžitá pomoc v mateřství činila 19,5 % (472,7 mil. Kč), ošetrovné 6,1 % (147,2 mil. Kč), otcovská poporodní péče 1,2 % (30,0 mil. Kč) a dlouhodobé ošetrovné 0,5 % (11,1 mil. Kč). Celkové výdaje v Plzeňském kraji na nemocenské pojištění byly v roce 2023 mezi kraji sedmé nejvyšší, na celorepublikové hodnotě se tak podílely 5,3 %.

Graf 2.12 Výdaje na vybrané dávky nemocenského pojištění v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSSZ

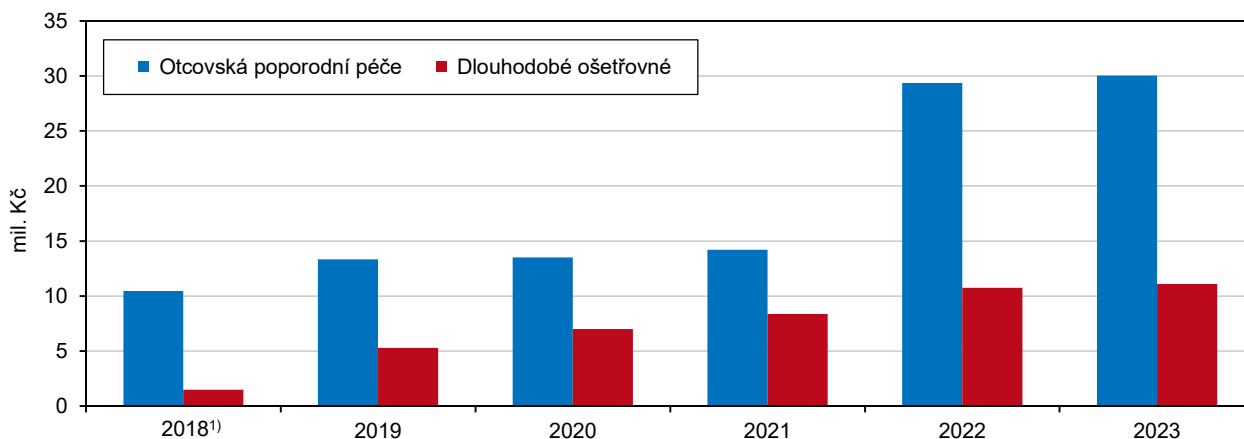

Dávky na otcovskou poporodní péči se v kraji od roku 2018 téměř ztrojnásobily.

Dávky otcovské poporodní péče a dlouhodobého ošetřovného byly nově zavedeny v průběhu roku 2018 a od té doby výdaje na tyto dávky každoročně rostly. V roce 2018, kdy byla v únoru zavedena otcovská poporodní péče v rozsahu 7 dní, dosahovaly výdaje na ni 10,5 mil. Kč a do roku 2023 se téměř ztrojnásobily. K největšímu meziročnímu navýšení došlo mezi lety 2021 a 2022, kdy se výdaje zdvojnásobily díky prodloužení otcovské dovolené na 14 kalendářních dnů. Objem vyplacených dávek na dlouhodobé ošetřovné se z hodnoty 1,5 mil. Kč v roce 2018 (k zavedení došlo až v červnu) navýšil do roku 2023 více než 7,5krát.

Graf 2.13 Výdaje na dávky otcovské poporodní péče a dlouhodobé ošetřovné v Plzeňském kraji

Zdroj: ČSSZ

¹⁾ dávky zavedeny v průběhu roku

Počet příspěvků na bydlení v kraji se meziročně zvýšil o 56,6 %.

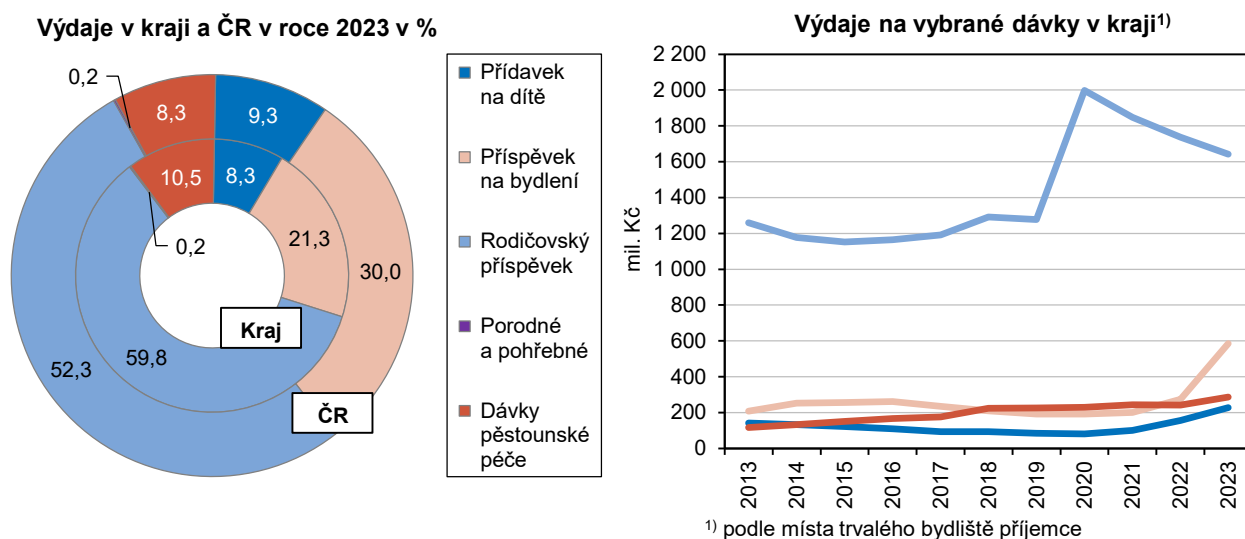
Systém **státní sociální podpory** je legislativně upraven předpisy o státní sociální službě. Zabezpečuje adresnou pomoc zejména rodinám s nezaopatřenými dětmi k překonání nepříznivých důsledků sociálních událostí, na jejichž řešení rodina vlastními silami a prostředky nestačí. Podle zákona o státní sociální podpoře se poskytují následující dávky: přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné. Některé z nich (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné) se poskytují v závislosti na výši příjmu žadatele a společně posuzovaných osob. V roce 2023 bylo vyplaceno v Plzeňském kraji 446,4 tis. dávek státní podpory, z toho 38,6 % na rodičovský příspěvek. **Rodičovský příspěvek** je dávka pro rodiče, který celodenně pečuje o dítě do čtyř let věku, které je nejmladší v rodině. Druhým nejčtenějším druhem dávky byl přídavek na dítě, v kraji jich bylo vyplaceno 170,3 tis. a byl to druhý nejvyšší počet v mezikrajském porovnání po kraji Karlovarském (123,8 tis.). **Přídavek na dítě** je definován jako základní dlouhodobá dávka poskytovaná rodinám s dětmi na krytí nákladů spojených s jejich výchovou a výživou, pokud příjem rodiny nepřekročí 3,4násobek životního minima rodiny. Je dělen do tří kategorií podle věku nezaopatřeného dítěte a je ho možné čerpat do 18 let, v případě studia až do 26 let věku dítěte. Počet vyplacených dávek státní sociální podpory celkem v posledních letech klesal až do roku 2019, od roku 2020 mírně narůstá. Ve srovnání s rokem 2022 došlo do roku 2023 k výraznému meziročnímu navýšení (o 15,7 %), a to zejména kvůli rostoucímu počtu žádostí o **příspěvek na bydlení**. V rámci této kategorie činil meziroční nárůst 56,6 %, a to především vlivem nepříznivé ekonomické situace, kterou mimo jiné ve vztahu k bydlení zasáhlo zdražování energií. K výraznějšímu nárůstu ve srovnání s rokem 2022 došlo i v případě přídavků na dítě, jejichž počet se zvýšil o 23,8 %. Naopak pokles byl mapován u rodičovského příspěvku o 5,1 %, což může mimo jiné souviset se snižující se porodností.

Plzeňský kraj má třetí nejmenší objem dávek státní sociální podpory na bydlení mezi kraji ČR.

Ve vývoji výdajů na **sociální dávky** v posledních pěti letech je zřejmý zásadní nárůst v roce 2020. K tomuto navýšení došlo díky meziročnímu růstu částky příspěvku pro rodiče z 220 tis. Kč na 300 tis. Kč (u víceročat na 450 tis. Kč), což se na celkovém objemu výdajů na rodičovský příspěvek projevilo zvýšením o 56,3 %. Následné mírné snížení celkových výdajů na dávky poté vystřídal nárůst mezi roky 2022 a 2023. V roce 2023 činil objem výdajů 2 460,5 mil. Kč, což je meziročně o 13,4 % více, zejména z důvodu již zmiňovaného nárůstu žádostí o příspěvek na bydlení. V rámci této skupiny dávek se objem výdajů více než zdvojnásobil z 273,7 mil. Kč na 586,0 mil. Kč v roce 2023. Zároveň se v tomto případě však stále jedná o třetí nejmenší hodnotu v mezikrajském porovnání po Kraji Vysočina a Karlovarském kraji. Z celkového objemu dávek státní podpory v ČR připadá na Plzeňský kraj až pátý nejmenší podíl (4,5 %). V mezikrajském srovnání má nejvyšší podíl výdajů na celorepublikovém objemu Moravskoslezský kraj (13,6 %), naopak nejmenší kraj Karlovarský (2,5 %).

Graf 2.14 Výdaje na dávky státní sociální podpory a péčovské péče v Plzeňském kraji a ČR

Zdroj: MPSV

Z mezikrajského srovnání byla hodnota dávek státní sociální podpory v přepočtu na obyvatele v Plzeňském kraji nejmenší.

Výdaje na dávky státní sociální podpory v přepočtu na 1 obyvatele se v Plzeňském kraji meziročně zvýšily o 11,7 %. V celorepublikovém srovnání byla hodnota mapovaná v kraji (4 504 Kč/obyv.) nejmenší, zároveň se jedná o výrazně nižší hodnotu, než činil celorepublikový průměr (5 477 Kč/obyv.). Nejvyšší hodnotu mají kraje s vysokou nezaměstnaností, a to kraj Moravskoslezský (7 015 Kč/obyv.) a Ústecký (6 567 Kč/obyv.).

Sociální služby, příspěvek na péči, držitelé průkazů osob se zdravotním postižením

Služby provozované formou celoročního pobytu tvořily třetinu služeb sociální péče.

V příslušných sociálních zařízeních tvořily více než jednu třetinu služby provozované formou celoroční pobytové služby. Jedná se o domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem.

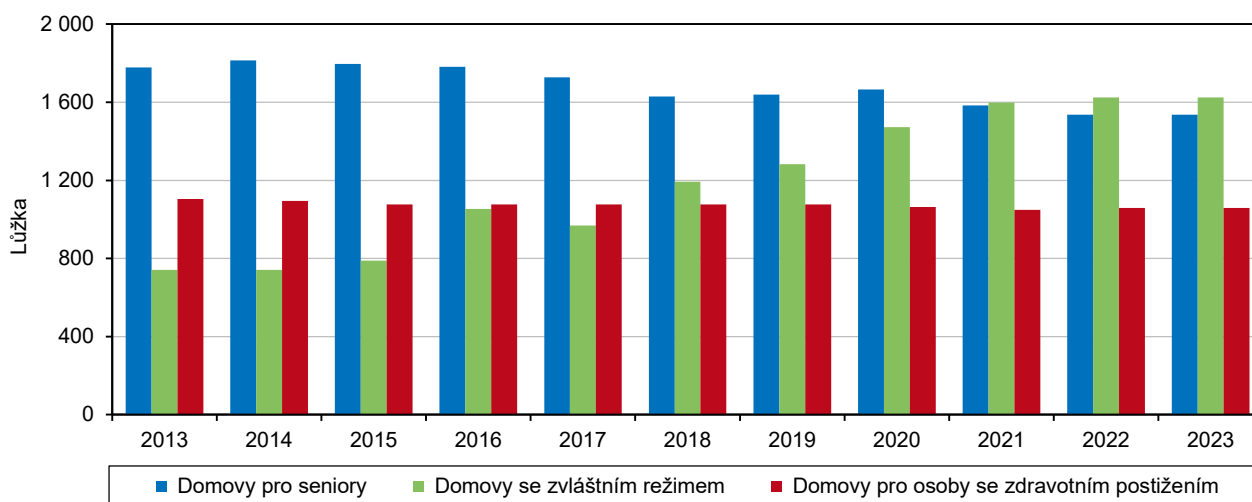
V Plzeňském kraji bylo provozováno 24 domovů pro seniory s kapacitou 1 536 lůžek.

Jednou z legislativně stanovených služeb sociální péče je pobytová služba s celoročním provozem v **domovech pro seniory**. Tato služba je určena zejména těm seniorům, jimž nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném sociálním prostředí. V Plzeňském kraji bylo provozováno 24 domovů pro seniory s kapacitou 1 536 lůžek. Z dlouhodobého pohledu má vývoj počtu lůžek proměnlivý charakter. Meziročně nedošlo k žádné změně, co se týká počtu lůžek v domovech pro seniory. V období

od roku 2015 byla jinak klesající tendence v počtu lůžek přerušena výjimečným meziročním nárůstem v covidových letech 2019 a 2020. V letech 2022 a tedy i 2023 byl počet lůžek v kraji vůbec nejnižší. Průměr počtu lůžek na jedno zařízení v regionu dosahuje hodnoty 64,0, což je méně než průměr za ČR (68,3 lůžek). Co se týká počtu lůžek u tohoto typu zařízení na 1 000 obyvatel ve věku 65 let a více, je situace v jednotlivých okresech Plzeňského kraje poměrně odlišná. Největším množstvím počtu lůžek na 1 000 obyvatel ve věku 65 let a více disponují v domovech pro seniory v okrese Domažlice (28,7 lůžek), naopak nejméně v okrese Plzeň-město (4,1 lůžek), dále v okrese Plzeň-sever (6,2 lůžek).

Graf 2.15 Lůžka ve vybraných pobytových zařízeních sociálních služeb v Plzeňském kraji (stav k 31. 12.)

Zdroj: MPSV

Pro osoby s duševními poruchami je v kraji k dispozici 20 zařízení s kapacitou 1 625 lůžek.

Další legislativně definovanou službou sociální péče je pobytová služba s celoročním provozem - **domov se zvláštním režimem** - poskytující služby osobám trpícím duševní nemocí, Alzheimerovou chorobou či jinou formou demence. V Plzeňském kraji se nachází těchto zařízení 20 s kapacitou 1 625 lůžek. Z retrospektivního pohledu je patrné, že od roku 2018 dochází k navýšení počtu i kapacit zařízení. V roce 2022 byla kapacita navýšena o 27 lůžek, oproti roku 2021 vzrostla pouze o 1,7 %. V roce 2023 nedošlo meziročně k žádné změně, kapacita zůstala stejná jako v roce 2022. Oproti roku 2018 se však jednalo o výrazné navýšení počtu lůžek v roce 2023, a to o 433 lůžek (36,3 %). Průměrná kapacita lůžek v těchto zařízeních činí 81,3 lůžek, tj. o 18,3 lůžek na jedno zařízení nad republikovým průměrem. V mezikrajském porovnání se jednalo o vůbec nejvyšší hodnotu průměrné kapacity lůžek na jeden domov se zvláštním režimem.

Domovů pro osoby se zdravotním postižením funguje v kraji 12 s kapacitou 1 058 lůžek.

V zařízeních sociální péče je dále definována pobytová služba s celoročním provozem pro osoby se sníženou soběstačností vyžadující pravidelnou a komplexní péči, kterou jim nelze zajistit v jejich přirozeném sociálním prostředí - **domovy pro osoby se zdravotním postižením**. V Plzeňském kraji se nalézají 12 těchto zařízení s kapacitou 1 058 lůžek. Od roku 2015 do roku 2019 zůstal počet lůžek zachován, v dalších letech dochází k mírnému poklesu. V roce 2022 bylo zaznamenáno mírné meziroční navýšení o 9 lůžek. Stejně jako u předchozích typů sociálních zařízení, která poskytují celoroční pobytovou službu, ani zde se kapacita v roce 2023 nezměnila. Přepočet lůžkové kapacity na jedno zařízení představoval v kraji hodnotu 88,2 a převýšil republikový průměr o 33,9 lůžek na jedno zařízení.

V porovnání krajů se jednalo o druhou nejvyšší hodnotu (po Olomouckém kraji) průměrného počtu lůžek na jeden domov pro osoby se zdravotním postižením.

Většina ostatních sociálních služeb patří do oblasti sociální prevence.

Sociální služby kromě služeb sociální péče zahrnují ještě oblasti sociálního poradenství a služby sociální prevence, které se zaměřují na oblast sociálně negativních jevů (např. raná péče, azylové domy, nízkoprahová denní centra apod.).

Výdaje na dávky za rok 2023 pro poskytnutí příspěvku na péči byly vyčísleny na 2,2 mld. Kč.

V prosinci 2023 bylo registrováno v Plzeňském kraji 21,8 tis. příjemců příspěvku na péči. **Příspěvek na péči** je vyplácen podle stupně závislosti na pomoci jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb. Stupně závislosti jsou rozdělené od lehké (I.), přes středně těžkou (II.), těžkou (III.) až po úplnou (IV.) závislost. Výdaje na dávky za rok 2023 byly poskytnuty ve výši 2,2 mld. Kč. Nejčastěji je vyplácen příspěvek na péči podle II. stupně závislosti na pomoci jiné fyzické osoby. Tento příspěvek byl v roce 2023 vyplacen 7,3 tis. příjemců, což byla třetina ze všech příjemců příspěvku na péči. Více než dvě třetiny ze všech příjemců příspěvku na péči byly oprávněné osoby starší 65 let, tj. 14,7 tis. osob. Podíl žen (59,2 %) ze všech příjemců příspěvku v regionu převažoval nad muži.

V prosinci 2023 bylo v kraji evidováno 21 525 držitelů průkazů osob se zdravotním postižením.

V prosinci roku 2023 bylo v Plzeňském kraji evidováno 21 525 **držitelů průkazů osob se zdravotním postižením (OZP)**. Data o počtu a struktuře držitelů průkazů OZP, která poskytuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, byla revidována včetně údajů za předchozí roky. Pokles počtu držitelů po revizi souvisí se zohledněním případů předčasného ukončení platnosti průkazu OZP, např. z důvodu úmrtí. V původních údajích tyto osoby zůstávaly do konce platnosti uvedené na průkazu. V roce 2023 bylo o 1 177 osob se zdravotním postižením více než v roce 2022, tj. navýšení o 5,8 %. Největší podíl osob se zdravotním postižením tvoří držitelé průkazů ZTP (osoby s těžkým postižením). V roce 2023 se jednalo o 15 114 osob s těžkým postižením, jež tvořily 70,2 % z celkového počtu držitelů průkazů se zdravotním postižením. Osob se středně těžkým postižením (TP) bylo 1 818 a osob se zvláště těžkým postižením s potřebou průvodce (ZTP/P) bylo 4 593. Z hlediska závažnosti postižení se od roku 2018 významně zvýšil počet osob se středně těžkým (o 29,9 %) a těžkým (o 17,4 %) postižením. Průkaz osob se zvláště těžkým postižením s potřebou průvodce drželo v roce 2023 o 327 osob méně v porovnání s rokem 2018.

Ženy představují nadpoloviční podíl z celkového počtu držitelů průkazů se zdravotním postižením.

Podíl žen na celkovém počtu držitelů v Plzeňském kraji mírně převažuje nad podílem mužů ve sledovaném období 2021–2023. V roce 2023 drželo průkaz se zdravotním postižením 11 054 žen (51,4 %) a 10 471 mužů. Jen podle druhu průkazu byl **podíl mužů**, jež jsou držiteli konkrétně typu ZTP/P, v roce 2023 i předchozích dvou letech mírně vyšší než podíl žen ve stejné kategorii.

Nejvíce držitelů průkazu ZTP/P je ve věku 15–64 let.

V roce 2023 bylo nejvíce držitelů průkazů osob se zdravotním postižením ve věku **65 let a více** (61,7 %), naopak nejmenší počet byl evidován u osob ve věku **do 14 let** (3,4 %). Lidé ve věku 65 let a více držící průkaz ZTP (těžké postižení) tvořili nejvyšší podíl z celkového počtu osob se zdravotním postižením (49,7 %). Nejvíce osob se zvláště těžkým postižením s potřebou průvodce (ZTP/P) bylo ve věku **15–64 let** (2 556 osob).

Nejvíce držitelů průkazů osob se zdravotním postižením je v okrese Plzeň-město, naopak nejméně v okrese Tachov.

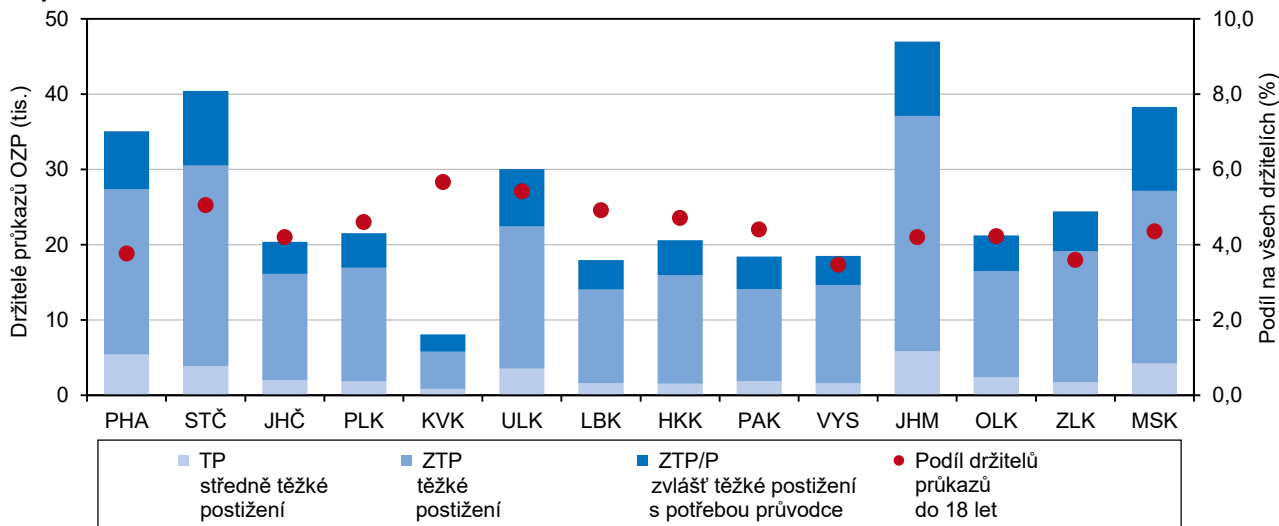
V **mezikrajském srovnání** byl Plzeňský kraj v roce 2023 na sedmém místě v počtu držitelů průkazů osob se zdravotním postižením. Nejnižší počet byl evidován v kraji Karlovarském (8 110), nejvyšší naopak v kraji Jihomoravském (46 983). Podíl Plzeňského kraje z celkového počtu držitelů v ČR činil 5,9 %. V rámci

meziokresního srovnání byl v **Plzeňském kraji** nejnižší počet držitelů v okrese Tachov (1 711 osob), dále pak v okresech Plzeň-sever (2 140 osob) a Rokycany (2 286 osob). Nejvíce osob se zdravotním postižením žilo v okrese Plzeň-město (5 329), jejich podíl na celkovém počtu držitelů průkazů v kraji činil téměř čtvrtinu.

Graf 2.16 Držitelé průkazů osob se zdravotním postižením v krajích v prosinci 2023

Zdroj: MPSV

Důchodci, důchody

Počet příjemců starobních důchodů se meziročně mírně zvýšil.

V roce 2023 dosáhl počet **příjemců pobírajících starobní důchod celkem (včetně souběhu)** 131 505, v porovnání s rokem 2022 to bylo o 55 osob více. V roce 2023 ženy tvořily 59,1 % z celkového počtu příjemců, v porovnání s rokem 2018 se jejich podíl snížil o 0,9 p. b. V příjemcích starobních důchodů jsou zahrnuti jak příjemci pobírající důchod sólo, tak příjemci pobírající důchod v souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem. V příjemcích starobních důchodců nejsou zahrnuti příjemci pobírající poměrný důchod.

Příjemci starobních důchodů sólo činili 75,6 % z příjemců starobních důchodů celkem.

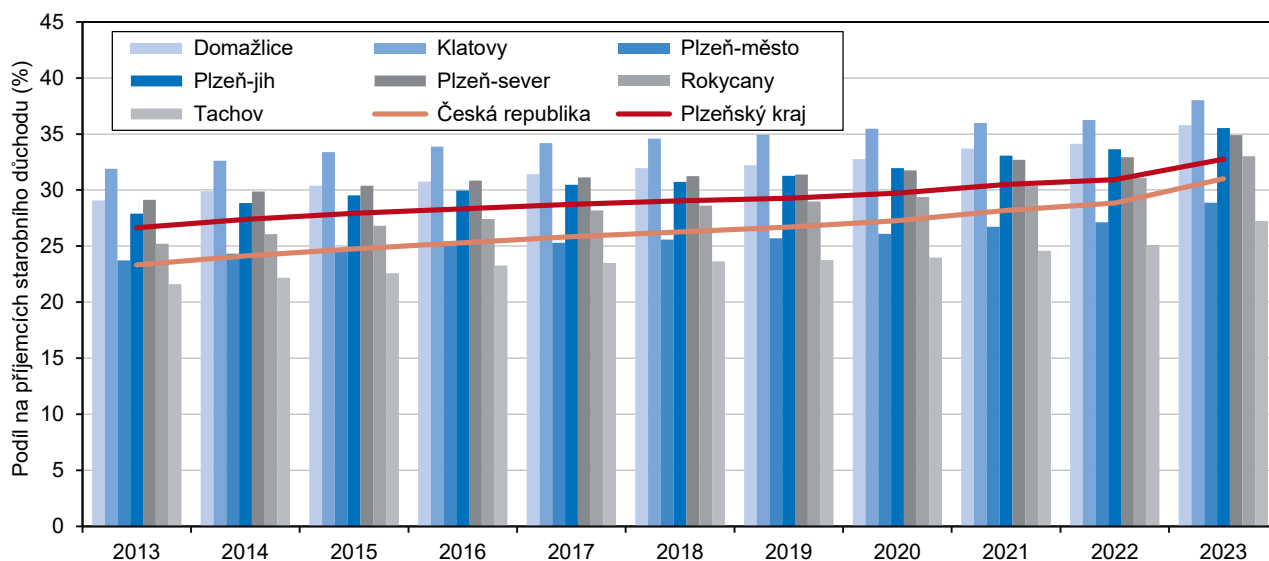
Příjemci starobních důchodů sólo představovali 75,6 % z příjemců starobních důchodů celkem (včetně souběhu). Oproti roku 2018 se tento podíl zvýšil o 0,3 p. b. V roce 2023 činil počet příjemců starobního důchodu sólo 99 353 a meziročně mírně vzrostl o 0,3 %.

Nejrychleji rostl počet příjemců předčasných důchodů.

V roce 2023 se v porovnání s rokem 2018 zvýšil počet **příjemců předčasných starobních důchodů** (včetně souběhu) o 11,1 % (absolutně o 4 290 osob). Počet příjemců předčasných starobních důchodů (včetně souběhu) tedy činil 43 090, z toho ženy tvořily nadpoloviční podíl (56,8 %). Oproti roku 2018 se podíl žen, které pobíraly předčasný starobní důchod, snížil o 0,3 p. b. Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců starobního důchodu celkem má dlouhodobě rostoucí tendenci, od roku 2018 vzrostl v roce 2023 celkově o 3,7 p. b. U mužů se tento podíl zvýšil o 3,5 p. b., u žen o 3,8 p. b. Nejnižší podíl příjemců předčasného starobního důchodu je evidován v Praze (16,1 %), nejvyšší pak v Kraji Vysočina (39,5 %). Plzeňský kraj byl s podílem 32,8 % na sedmém nejnižším místě v porovnání s ostatními kraji. Mezi jednotlivými okresy jsou však patrné rozdíly. V okrese Klatovy tvořil v roce 2023 podíl příjemců předčasných starobních důchodů 38,0 %, na druhé straně podíl těchto příjemců na Tachovsku byl jen 27,2 %.

Graf 2.17 Příjemci předčasného starobního důchodu v Plzeňském kraji a jeho okresech (stav v prosinci)

Zdroj: ČSSZ

Mužů vdovců, kteří pobírají vdovecký důchod, je přibližně pětikrát méně.

Dominantní zastoupení mají ženy také v souvislosti s důchody, které pobírají z důvodu ovdovění. V prosinci 2023 pobíralo v Plzeňském kraji 28 193 žen tzv. **vdovské důchody**, naopak mužů dostávajících **vdovecké důchody** bylo přibližně pětikrát méně (5 512). Počet mužů, kteří pobírali vdovecké důchody, zůstal v kraji za posledních deset let téměř neměnný, na rozdíl od žen, jejichž počet naopak výrazněji klesal a v porovnání s rokem 2013 se snížil o 9,1 %. Z hlediska plzeňských okresů pobírali nejvíce vdovských a vdoveckých rent obyvatelé v okresech Plzeň-město (32,2 %; 31,8 %), Klatovy (16,4 %; 15,8 %) a Plzeň-sever (13,0 %; 14,2 %), což souvisí s vyšší podílu populace v okresech.

Nejvíce obyvatel v kraji, kteří mají sníženou pracovní schopnost, pobírá invalidní důchod 3. stupně.

Třetím nejvíce zastoupeným typem důchodů jsou **důchody invalidní**, které se dělí na základě procentuálního poklesu nebo dokonce ztráty pracovní schopnosti na tři základní stupně. Celkový počet invalidních důchodců bez rozdílu stupně invalidity činil v prosinci 2023 v Plzeňském kraji 25 847 a jedná se tak o 16,0 % z celkového počtu příjemců důchodů. Stále nejrozšířenějším typem, přestože dochází ke každoročnímu poklesu jeho příjemců (výjimkou byl pouze rok 2023), byl invalidní důchod 3. stupně, který se týká obyvatel se sníženou pracovní schopností 70 % a více. V kraji ho pobíralo 10 327 obyvatel. Růst byl naopak zřejmý u příjemců invalidního důchodu 2. stupně (pokles pracovní schopnosti o 50–69 %), který se za posledních deset let navýšil až na hodnotu 5 515 obyvatel (nárůst o 38,0 %). V posledních letech dochází také ke každoročnímu nárůstu počtu příjemců invalidního důchodu 1. stupně (pokles pracovní schopnosti o 35–49 %), jejichž počet v roce 2023 činil 10 005 obyvatel. V meziokresním porovnání byl evidován největší počet příjemců invalidních důchodů 1. a 2. stupně v okrese Plzeň-město, příjemců invalidních důchodů 3. stupně pak bylo nejvíce na Klatovsku. Nejméně příjemců bylo naopak v okrese Rokycany (invalidita 1., 2. i 3. stupně).

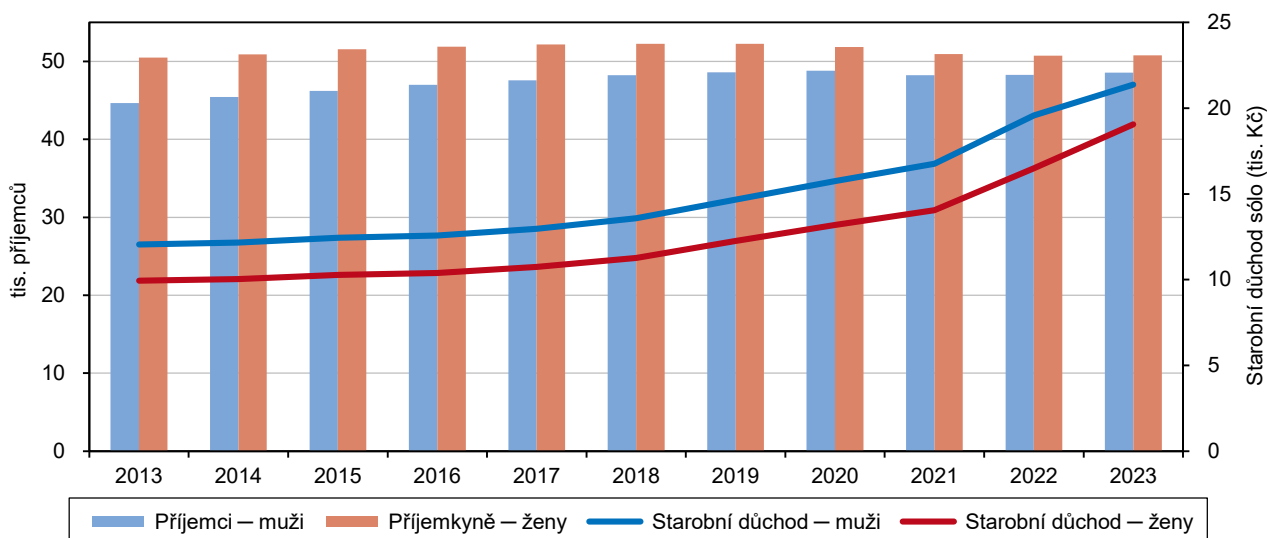
V roce 2023 došlo k mírnému meziročnímu navýšení příjemců sirotčích důchodů.

Druhou skladbu jednotlivých typů důchodů doplňuje **důchod sirotčí**. V Plzeňském kraji bylo v prosinci 2023 evidováno 2 076 příjemců, což znamenalo meziroční mírné navýšení o 0,5 %. Od roku 2013 došlo k největšímu meziročnímu nárůstu v roce 2021, a to o 7,1 %. Z dlouhodobého hlediska se počet příjemců sirotčích důchodů až do roku 2013 pohyboval nad hranicí 2 tis. obyvatel, od roku 2014 do 2020 nebyla

tato hranice překročena. Plzeňský kraj se mezi regiony zařadil v počtu sirotčích důchodů na deváté místo.

Graf 2.18 Příjemci starobního důchodu sólo (plného) a průměrná výše důchodu podle pohlaví v Plzeňském kraji (stav v prosinci)

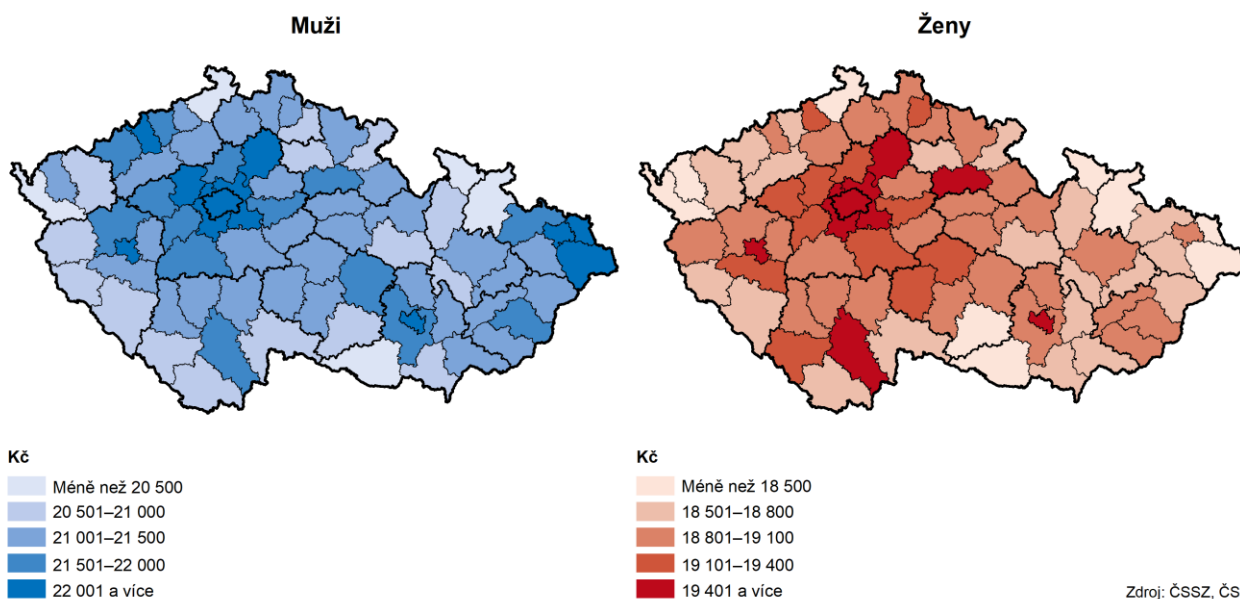
Zdroj: ČSSZ

Ženy měly v průměru o 10,8 % nižší důchod než muži, meziročně tento podíl poklesl o 5,0 p. b.

Výše **průměrného starobního důchodu sólo (bez souběhu)** dosáhla v Plzeňském kraji v prosinci 2023 hodnoty 20 191 Kč a v průběhu sledovaných let docházelo k jejímu neustálému navyšování. Nejrazantnější meziroční nárůst byl ve sledovaném období jednoznačně zaznamenán v roce 2022 (o 17,1 %), druhý nejvyšší pak v roce 2023 (o 12,2 %). Ve srovnání s rokem 2018 tak došlo k navyšení starobního důchodu o 63,1 %. Navyšování důchodů ovlivňoval hlavně růst inflace, případně mimořádná rozhodnutí zákonodárců. Variační rozpětí výše starobního důchodu v mezikrajském srovnání činilo 1 962 Kč, kdy na jedné straně stáli příjemci z Hl. města Prahy s 21 519 Kč a na straně druhé příjemci z Karlovarského kraje s 19 557 Kč. Z hlediska genderových rozdílů bylo zřejmé, že ženy v ČR pobíraly v průměru nižší starobní důchod (19 095 Kč) než muži (21 610 Kč). V Praze činil průměrný starobní důchod mužů 22 850 Kč, u žen dosahoval pouze na hodnotu 20 413 Kč. Plzeňský kraj se zařadil na čtvrtou pozici jak s výší důchodu 21 371 Kč u mužů, tak i s 19 062 Kč u žen. Ženy v našem regionu měly v průměru o 10,8 % nižší důchod než muži, meziročně tento podíl však poklesl o 5,0 p. b., což bylo způsobeno především přiznáním výchovného. Co se týká porovnání průměrné výše starobního důchodu mezi jednotlivými okresy, u mužů byla hranice 22 tis. Kč překročena pouze v Plzni-městě, u žen činila výše důchodu v tomto okrese o 2 623 Kč méně, přesto se jednalo o nejvyšší hodnotu u žen v kraji. Naopak nejnižší starobní důchod pobírali muži na Klatovsku, Domažlicku a Tachovsku, jehož průměrná výše nepřesáhla 21 tis. Kč. V okrese Domažlice představovala průměrná výše starobního důchodu u žen 18 598 Kč a byla v kraji nejnižší. Vůbec nejnižší hodnoty starobního důchodu dosáhly ženy v Moravskoslezském kraji, a to pouze 18 525 Kč. Příčinou tohoto rozdílu je především mzdová nerovnost mezi jednotlivými pohlavími. Ženy zpravidla odcházejí v produktivním věku na mateřskou a rodičovskou dovolenou a nadále pak o děti pečují, což snižuje jejich šance na kariérní růst zajišťující lepší pozici s vyšším výdělkem. V důchodové reformě jsou do budoucna navržena ještě další opatření, aby důchody byly spravedlivé i pro rodiče a pečující osoby, kteří měli kariérní pauzu. Opatření se týká ocenění výchovy dětí, dřívějšího návratu do práce nebo sdílení důchodových nároků manželů a partnerů.

Průměrný měsíční starobní důchod plný (sólo) podle pohlaví v okresech v prosinci 2023

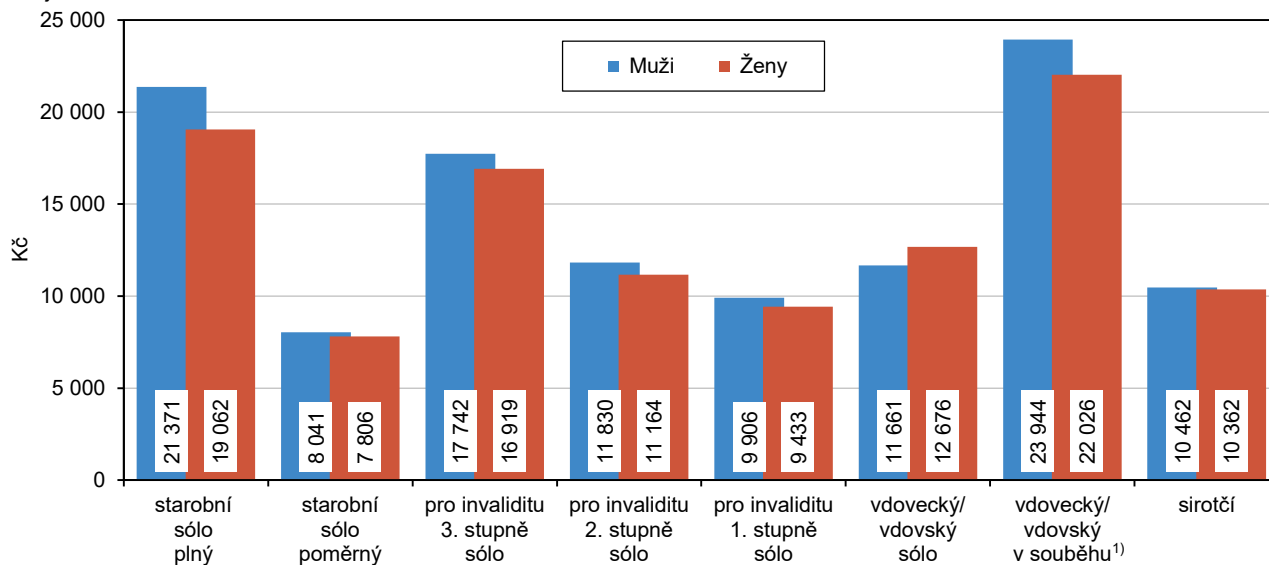

Poměr průměrného starobního důchodu sólo ke mzdovému mediánu v regionu vzrostl na 50,4 %.

V Plzeňském kraji činil podíl průměrného starobního důchodu sólo v prosinci 2023 ke mzdovému mediánu 50,4 %. Od roku 2018 se tento podíl zvýšil o 9,2 p. b. V porovnání s ostatními kraji v ČR byl podíl ke mzdovému mediánu v Plzeňském kraji druhý nejnižší v roce 2023. Nejnižší hodnota **poměru průměrného starobního důchodu sólo ke mzdovému mediánu** byla v Praze (46,3 %), nejvyšší naopak v Karlovarském kraji (54,9 %).

Graf 2.19 Průměrná výše důchodů podle jejich druhu a pohlaví příjemce v Plzeňském kraji v prosinci 2023

Zdroj: ČSSZ

¹⁾ důchod vdovecký nebo vdovský v souběhu s přímým důchodem (tj. starobním nebo invalidním)

Mimořádné valorizace důchodů v roce 2022 vytvořily výhodné podmínky pro odchod do předčasného starobního důchodu.

Od roku 2018 došlo k poměrně významnému nárůstu důchodů, především díky **mimořádné valorizaci důchodů** během pandemie covid-19. Následně byl důchodový systém částečně kompenzován v důsledku dramatického růstu životních nákladů. V současnosti na jednoho starobního důchodce přispívá do státního

penzijního systému okolo 2,2 platicích, s postupným stárnutím populace však bude toto číslo nadále klesat. Podle aktuální demografické projekce České republiky v letech 2023–2100, kterou vypracoval Český statistický úřad po pěti letech, se v horizontu třiceti let zvýší počet osob v důchodovém věku (tedy ve věku 65 let a více) ze současných 2,2 milionu až na 3,1 milionu osob. Vláda v roce 2023 představila návrh důchodové reformy, která se dotkne dnešních čtyřicátníků a mladší generace. Dvě hlavní změny zahrnuté v důchodové reformě jsou zpomalení růstu důchodů a přizpůsobení důchodového věku demografickému vývoji. Některé ze změn jsou již účinné od 1. října 2023. Návrhy platnosti dalších opatření v důchodové reformě jsou plánovány v průběhu let 2024 až 2031.

Kultura

Knihovny v Plzeňském kraji navštěvuje o 59,1 % fyzických osob více než v roce 2022.

Kultura a kulturní instituce plní významnou sjednocující funkci, která propojuje různé oblasti lidské činnosti a společenského života. Vybavenost obcí zařízeními, které tedy umožňují tvorbu, zprostředkování a uchovávání kulturních hodnot, tak zvyšuje kvalitu života v obcích a přispívá k osobnímu rozvoji a soudržnosti jejich obyvatel. K 31. 12. 2023 poskytovala veřejné knihovnické služby v České republice dle údajů Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu síť 6 035 knihoven vč. poboček, což je o 173 méně než před pěti lety. Klesající trend je patrný i v Plzeňském kraji, kde bylo od roku 2018 zrušeno 8 knihoven vč. poboček. V roce 2023 tak sídlilo v obcích Plzeňského kraje 504 **knihoven** včetně jejich poboček, s tímto počtem se kraj zařadil na páté nejvyšší místo v rámci ČR. Knihovny v kraji (vč. poboček) disponovaly v roce 2023 více než 4,6 milionu knihovních jednotek a bylo zde registrováno 72 tisíc čtenářů. Celkem čtenáři uskutečnili téměř 2,3 milionů výpůjček, přičemž od roku 2018 byl zaznamenán klesající trend. V roce 2023 navštívilo veřejné knihovny v Plzeňském kraji 2,4 milionů návštěvníků, což je o 24,9 % více než v předchozím roce a zároveň nejvyšší nárůst mezi kraji České republiky. Z celkového počtu návštěvníků knihoven se jednalo o 1 395 tis. fyzických osob, jejichž počet se meziročně výrazně zvýšil, a to o 59,1 %. Zároveň došlo k poklesu on-line hostů o 4,0 % na současnou hodnotu 997 tis. Po třech letech, kdy převažovali on-line návštěvníci nad fyzickými, došlo ke změně trendu a fyzické návštěvy znovu tvoří většinu (58,3 %). Tento jev byl mapován v kraji naposledy v roce 2019, tedy před obdobím pandemie covid-19. Obdobný vývoj je možné vidět i napříč republikou, kde v jednotlivých krajích dochází k navyšování počtu fyzických návštěv knihoven, i přesto však v 8 ze 14 krajů stále převažují on-line hosté.

Dochází k zásadnímu oživení návštěvnosti muzeí, památníků a galerií.

V roce 2023 bylo v Plzeňském kraji možné navštívit 32 muzeí a památníků, 2 galerie a 18 poboček **muzeí a galerií**. V těchto objektech bylo možné shlédnout 116 expozic a 212 výstav, celkově tak došlo k mírnému snížení expozic a výstav v souhrnu o 1,8 % ve srovnání s rokem 2022. Z hlediska vývoje návštěvnosti je patrné oživení po období covidové pandemie. Expozice a výstavy v galeriích, muzeích a památnících navštívilo celkem 406 tisíc osob, což je o 10,7 % více v porovnání s rokem 2022. Rostoucí trend je kromě Moravskoslezského kraje a Kraje Vysočina patrný ve všech regionech ČR. Počet památkových objektů s kulturním využitím zpřístupněných návštěvníkům za vstupné, tj. **hradů, zámků a ostatních památkových objektů**, dosáhl v Plzeňském regionu počtu 29 objektů a meziročně se o jeden snížil. Celkový počet návštěvníků těchto objektů představoval hodnotu 526 tisíc, což je ve srovnání s rekordním počtem evidovaným v roce 2022, kdy bylo dosaženo nejvyšší hodnoty od roku 2000, nyní méně o 16,1 %. Zároveň se jedná o největší meziroční pokles mezi kraji. Kromě Plzeňského kraje byl pokles zaznamenán už jen v kraji Zlínském, v ostatních regionech ČR došlo

naopak k růstu počtu návštěvníků. Unie filmových distributorů uvádí, že v našem regionu mohli diváci k 31. 12. 2022 sledovat filmy celkem v 67 kinech, z nichž 32 tvořila kina letní, 11 kina stálá a zbytek kina ostatní. Počet kin v kraji se v časové řadě od roku 2018 zvýšil o 12 zařízení.

Kriminalita, dopravní nehody, požáry

Počet registrovaných trestných činů se v kraji meziročně snížil o 6,3 %.

V Plzeňském kraji bylo podle údajů Policejního prezidia ČR v roce 2023 spácháno 9 562 **registrovaných trestných činů**, což představuje meziroční snížení o 6,3 %, tj. o 645 skutků. V roce 2023 se Plzeňský kraj v rámci mezikrajského porovnání zařadil počtem registrovaných trestných činů na šesté nejvyšší místo. Na celorepublikové úrovni došlo také k mírnému poklesu počtu trestné činnosti o 0,3 %. Snížení bylo mapováno ze 14 krajů v 6 a právě v Plzeňském regionu byl zaznamenán druhý nejvyšší meziroční pokles počtu trestných činů hned po kraji Libereckém. Z hlediska klasifikace registrovaných trestných činů se kriminalita dělí na dvě velké skupiny, kriminalitu obecnou a jinou. Právě do obecné kriminality, která zahrnuje násilnou, mravnostní, majetkovou a ostatní kriminalitu, spadá více než tři čtvrtiny z celkového počtu registrovaných trestných činů v kraji (77,7 %). Pod kriminalitu jinou se poté řadí hospodářské, zbývající nebo vojenské trestné činy.

Majetková kriminalita v kraji zahrnovala nejčastěji podvody, krádeže vloupáním a krádeže prosté v obchodech.

V Plzeňském kraji bylo v roce 2023 registrováno 651 hospodářských trestných činů. Tato oblast kriminality se na celkovém počtu trestných činů podílela pouze 6,8 %. V detailu se z oblasti **obecné kriminality** jednalo o trestné činy majetkové (65,9 %), ostatní kriminalitu (21,5 %), násilné činy (10,2 %) a mravnostní kriminalitu (2,5 %). Z majetkové kriminality šlo nejčastěji o podvody, krádeže vloupáním a krádeže prosté v obchodech. Za pozornost stojí zastavení rapidního nárůstu kyberkriminality, ke kterému došlo mezi lety 2021 a 2022, což se projevilo v kategorii ostatní majetkové činy, které zahrnují mimo jiné právě podvodné jednání v kombinaci s neoprávněným přístupem k počítačovému systému a nosiči informací (podvodné e-shopy, emaily, krádež peněz z bankovních účtů atd.). V této kategorii byly v posledních dvou letech evidovány abnormálně vysoké hodnoty. Do sekce ostatní kriminality se poté řadí například nejčastěji se vyskytující maření výkonu úředního rozhodnutí. Z násilných činů bylo nejčastěji v kraji evidováno úmyslné ublížení na zdraví, porušování domovní svobody a nebezpečné vyhrožování. Meziročně se v Plzeňském kraji zvýšila právě násilná kriminalita o 8,6 %, což byl po Kraji Vysočina (9,4 %) druhý nejvyšší nárůst mezi regiony ČR. Poslední skupinou jsou mravnostní delikty, které tvoří nejmenší část obecné kriminality a zahrnují převážně pohlavní zneužívání a znásilnění.

Hmotná škoda způsobená trestnou činností meziročně výrazně vzrostla.

Hmotné škody způsobené trestnou činností v roce 2023 dosáhly v Plzeňském kraji výše 776,4 mil. Kč, což představuje 3,3 % z celkových škod v rámci ČR. V porovnání s rokem 2022 se jedná o nárůst 309,9 mil. Kč (tj. o 66,4 %), a to zejména díky kategorii hospodářské kriminality. Konkrétně se jednalo o zkrácení daně, kde se hodnota z 13,0 mil. Kč evidovaných v roce 2022 zvýšila na 285,4 mil. Kč v roce 2023. Druhou nejvýraznější položkou v hodnotě 131,1 mil. Kč byly škody způsobené podvody v rámci ostatní majetkové kriminality. Ty dosáhly zásadního navýšení mezi roky 2021 a 2022, kdy byla v roce 2022 způsobena více než 2,5krát vyšší škoda. Od roku 2022 došlo jen k mírnému meziročnímu růstu o 7,6 %.

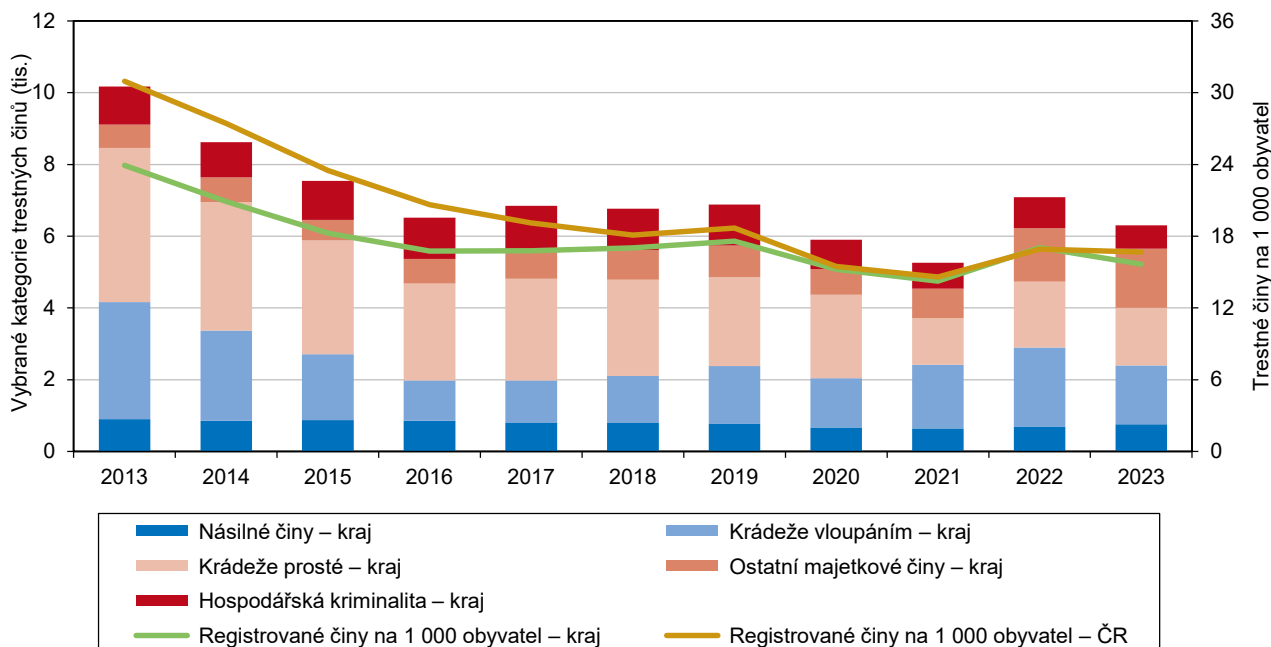

V přepočtu připadlo na 1 000 obyvatel kraje 15,7 registrovaných trestných činů.

Intenzita kriminality dosáhla v Plzeňském kraji v roce 2023 hodnoty 15,7 registrovaných trestných činů na 1 000 obyvatel, čímž se v rámci krajů region umístil na šestém nejvyšším místě a zároveň byl mírně pod republikovým průměrem (o 1,0 trestných činů na 1 000 obyvatel).

Graf 2.20 Registrované trestné činy v Plzeňském kraji a ČR

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Nejvíce trestných činů bylo spácháno v okrese Plzeň-město.

Z regionálního pohledu bylo 45,9 % registrovaných trestných činů zaznamenáno v okrese Plzeň-město. Druhý nejvyšší počet se vyskytl ve společně evidovaných okresech Plzeň-jih a Plzeň-sever (16,9 %). Naopak nejnižší podíl trestné činnosti v regionu vykazuje okres Rokycany (6,4 %). V přepočtu trestných činů na 1 000 obyvatel dosahuje nejvyšší hodnoty opět okres Plzeň-město (21,5) následovaný okresem Tachov (16,5) a Domažlice (14,7). Nejnižší hodnota (10,5) tohoto ukazatele byla registrována v okresech v zázemí Plzně (Plzeň-sever a Plzeň-jih). Nejvyšší relativní meziroční pokles trestných činů byl zaznamenán v okrese Domažlice (o 13,5 %), a to zejména díky výraznému snížení evidované hospodářské kriminality, v rámci níž počet trestných činů v této lokalitě klesl o téměř 60 % v kombinaci s poklesem obecné kriminality o 8,2 %. Druhým okresem s evidovaným poklesem kriminality byl okres Plzeň-město, kde zároveň došlo k nejvýraznějšímu snížení obecné kriminality (o 11,8 %) mezi okresy Plzeňského kraje, což se následně projevilo v celkovém úbytku registrovaných trestných činů (o 11,6 %). Posledním okresem, kde byl mapován úbytek trestné činnosti, byl okres Klatovy, kde se počet skutků snížil o 4,2 %. V rámci zbylých okresů Plzeňského kraje došlo k nárůstu registrovaných trestných činů, a to nejvíce v okrese Rokycany (o 5,5 %), což v absolutních hodnotách znamená navýšení o 32 trestných činů spáchaných v průběhu roku 2023.

Objasněno bylo v kraji 43,9 % registrovaných trestných činů.

Policejní orgány v Plzeňském kraji objasnily v roce 2023 v rámci celkové kriminality 4 194 činů, což znamená v meziročním srovnání snížení o 5,3 %. Celkové **procento objasněnosti** činilo 43,9 %. V případě obecné kriminality bylo vyřešeno 2 842 trestných činů (38,3 %), u hospodářské kriminality 275 přečinů (42,2 %). Porovnáme-li nižší územní celky Plzeňského kraje, bylo z hlediska objasněnosti

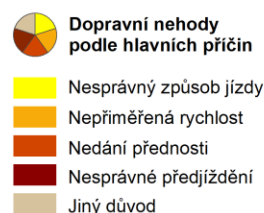
nejvíce registrovaných trestných činů vyšetřeno v okrese Tachov (59,7 %), Klatovy (57,3 %) a Domažlice (52,1 %). Meziročně se nejvíce zvýšila objasňenost v okresech Plzeň-město (o 2,3 p. b.) a Rokycany (o 2,0 p. b.). Ve zbylých okresech kraje došlo k poklesu, k nejvýraznějšímu konkrétně v okrese Klatovy (o 4,9 p. b.).

V kraji bylo dosaženo nejvyššího počtu dopravních nehod od roku 2009.

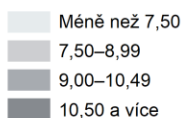
V Plzeňském kraji došlo v roce 2023 celkem k 4 610 **dopravním nehodám**, což představuje 4,9 % z celkového republikového počtu a zároveň se jedná o nejvyšší hodnotu mapovanou v kraji od roku 2009, kdy došlo ke změně pravidel pro hlášení nehod Policií ČR. V meziročním srovnání dosáhlo navýšení počtu dopravních nehod 18,5 % (tj. o 720 nehod). Stejně tak hmotné škody způsobené při nehodách dosáhly nejvyšší hodnoty od roku 2009, a to 382,0 mil. Kč. Zároveň se jedná o meziroční navýšení této položky o 30,6 % (tj. o 89,6 mil. Kč). V přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu bylo v roce 2023 zaznamenáno 7,6 nehod.

Dopravní nehody v krajích ČR v roce 2023

Počet dopravních nehod (tis.)

Počet dopravních nehod na 1 000 obyvatel

Na silnicích Plzeňského kraje zemřelo absolutně nejméně osob od sledovaného roku 1996.

Přestože v kraji výrazně stoupl počet dopravních nehod, zároveň zde byl zaznamenán od sledovaného roku 1996 nejnižší počet usmrcení v jejich důsledku. Konkrétně se jedná o 27 osob, což je o 4 méně než v předchozím roce. Nejvyšší **počet usmrcených na 1 000 dopravních nehod** byl zaznamenán v Jihočeském kraji (10,1 úmrtí na 1 000 nehod), v Plzeňském regionu bylo zaregistrováno 5,9 úmrtí na 1 000 nehod, což je v mezikrajském porovnání šestá nejvyšší hodnota mírně nad průměrem ČR (4,8). Nejnižší počet usmrcených na 1 000 dopravních nehod (1,5) byl zaznamenán v Hl. městě Praze. Těžce zraněno bylo v Plzeňském kraji celkem 89 osob, což bylo o 6 osob více než v roce 2022, stejně tak přibyla zranění lehčího rázu o 13,6 % (1 699). Pod vlivem alkoholu zavinili řidiči v kraji 319 dopravních nehod, téměř třetina z nich se stala v okrese Plzeň-město. Ve srovnání s rokem 2022 mírně poklesl počet nehod pod vlivem alkoholu, a to o 5,1 %. V rámci nehod,

Zdroj: Policejní prezidium ČR

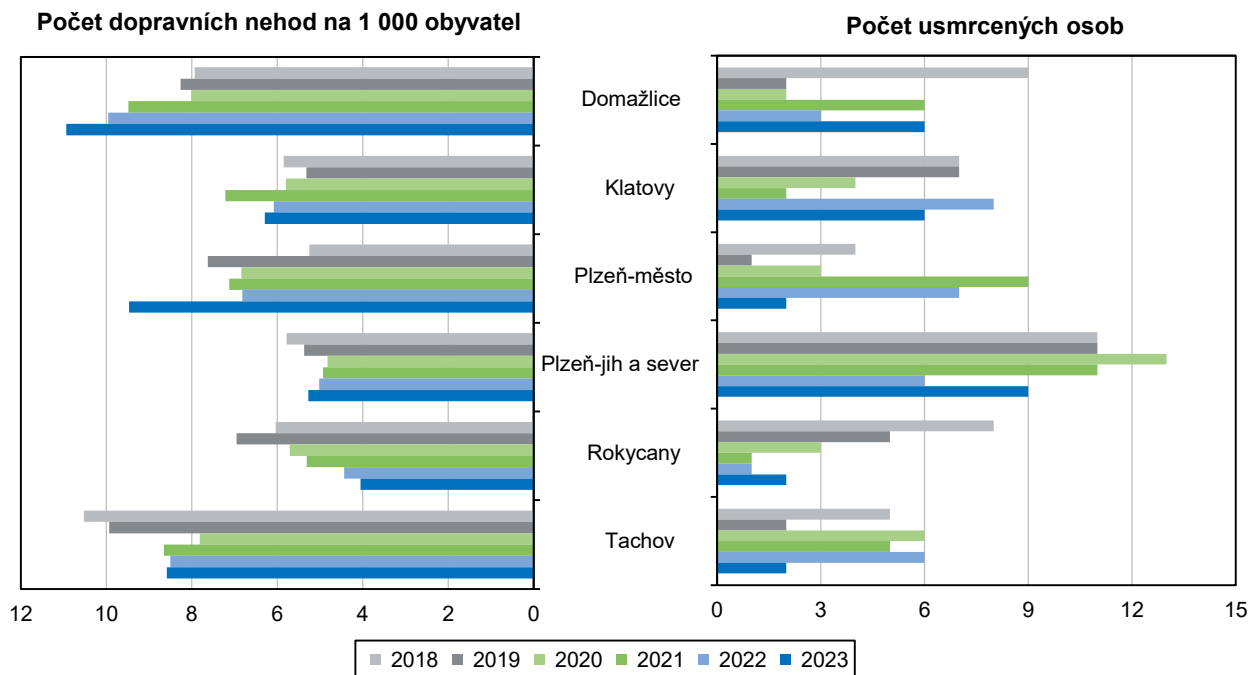
kde hrál roli alkohol, nedošlo v kraji k žádnému usmrcení, což se od roku sledování 2002 stalo poprvé.

Okres Rokycany zaznamenal nejnižší počet nehod mezi okresy celé ČR.

V pořadí podle počtu dopravních nehod byla hodnota mapovaná v Plzeňském kraji v roce 2023 šestá nejnižší, zároveň však zde byl evidován nejvyšší meziroční nárůst v počtu nehod v mezikrajském porovnání. V hmotných škodách způsobených při nehodách zaujímá kraj pátou nejnižší příčku. Stejně jako v počtu nehod i v případě škod dosáhl Plzeňský kraj nejvyššího meziročního nárůstu ve srovnání s ostatními regiony ČR. Nejnižší počet nehod v rámci kraje zaznamenal okres Rokycany (205), který byl zároveň okresem s nejnižším počtem dopravních nehod v rámci celé ČR. Na druhém místě v rámci ČR se pak umístil další plzeňský okres, a to Plzeň-jih (374). Naopak nejvyšší počet dopravních nehod v kraji se vyskytoval v okrese Plzeň-město (1 932). Počet usmrcených osob byl nejvyšší v okresech Domažlice a Klatovy (shodně po 6). Nejvíce osob bylo zraněno v okrese Plzeň-město, těžce 41 a lehce 473. Také zde byla evidována nejvyšší hmotná škoda při dopravních nehodách, která tak v okrese Plzeň-město dosáhla hodnoty 150,7 mil. Kč.

Graf 2.21 Dopravní nehody a usmrcené osoby při dopravních nehodách v okresech Plzeňského kraje

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Z celkového počtu registrovaných řidičů v Plzeňském kraji představuje podíl bodovaných řidičů 6,7 %.

K 31. 12. 2023 bylo v Plzeňském kraji v **centrálním registru řidičů** evidováno 26 709 řidičů, kteří se dopustili přestupku (trestného činu) započítávaného do bodového hodnocení řidiče. Jedná se tak o šestou nejnižší hodnotu mezi kraji, kde nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v Moravskoslezském kraji (70 029), nejnižší naopak v kraji Karlovarském (13 367). Z hlediska vývoje představuje tento počet v Plzeňském kraji mírný pokles ve srovnání s předchozím rokem, a to o 0,3 %. V roce 2023 se Plzeňský kraj podílel na celkovém počtu bodovaných řidičů v České republice 5,6 %. Z celkového počtu řidičů v Plzeňském kraji se jich dopustilo přestupku 6,7 %. Nejnižší podíl řidičů s přestupkem byl registrován v Hl. městě Praze (5,3 %), nejvyšší naopak v Moravskoslezském kraji (9,6 %).

Hasičský záchranný sbor evidoval v Plzeňském kraji v průběhu roku 2023 celkem 1 169 požárů.

V průběhu roku 2023 došlo podle statisticky vedených údajů Ministerstva vnitra ČR - Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ke vzniku 1 169 **požárů** v Plzeňském kraji, což představuje meziroční snížení jejich počtu o 12,4 %, tj. o 166. Na 1 000 obyvatel středního stavu v kraji připadlo 1,9 požárů, což je mírně nadprůměrná hodnota v rámci České republiky (1,6). K okresům s největším výskytem požárů patří Plzeň-město, kde bylo v roce 2023 lokalizováno 29,9 % ze všech požárů v kraji. Celkově při požárech v Plzeňském kraji v průběhu roku 2023 vznikla přímá škoda ve výši 252,1 mil. Kč, meziročně se tak výrazně zvýšila (o 83,4 %). V přepočtu na jeden požár připadla škoda ve výši 215 650 Kč. Při požárech bylo usmrceno 7 osob a 83 osob se při požárech zranilo.

Graf 2.22 Požáry v Plzeňském kraji

Zdroj: Hasičský záchranný sbor ČR

